

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
“ ” _____ 2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»

(назва освітньої програми)

на тему: **«ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ УКРАЇНИ»**

(назва теми)

Виконавець:

Студент 43 групи ФФБС

Ільченко Микола Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Жердецька Лілія Вікторівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2025

АНОТАЦІЯ

Ільченко М.М. «Організаційно-методичні засади формування фінансових ресурсів банків України»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес», Одеський національний економічний університет - Одеса, 2025

У роботі розглядаються теоретичні основи формування фінансових ресурсів в комерційних банках. За результатами проведеного дослідження у першому розділі розглянуто поняття фінансових ресурсів, складові їх структури і механізм формування.

Проаналізовано основні показники діяльності АТ КБ «Приватбанк». Проведена оцінка формування власних і залучених ресурсів банку.

Розглянуто проблеми і перспективи подальшого розвитку інструментів формування фінансових ресурсів банку.

Ключові слова: фінансові ресурси, власні кошти, залучені кошти, формування, механізм, АТ КБ «Приватбанк»

ANNOTATION

Ilchenko M.M. "Organizational and methodological principles of the formation of financial resources of banks in Ukraine"

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 072 «Finance, Banking and Insurance»

for the educational program " International banking business "

Odesa National Economic University - Odesa, 2025

The paper examines the theoretical foundations of the formation of financial resources in commercial banks. Based on the results of the research, the first section examines the concept of financial resources, the components of their structure and the mechanism of formation.

The main indicators of the activities of JSC CB "Privatbank" are analyzed. The formation of the bank's own and borrowed resources is assessed.

The main indicators of the activities of JSC CB "Privatbank" are analyzed. The formation of the bank's own and borrowed resources is assessed.

The problems and prospects for further development of the bank's financial resources formation instruments are considered.

Key words: financial resources, own funds, borrowed funds, formation, mechanism, JSC CB "Privatbank"

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ	
ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ	6
1.1. Поняття дефініції «ресурси банку».....	6
1.2. Структура фінансових ресурсів банків.....	11
1.3. Механізм формування фінансових ресурсів банку.....	17
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА СТАНУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ	
РЕСУРСІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»	25
2.1. Оцінка стану основних показників діяльності АТ КБ	
«Приватбанк».....	25
2.2. Аналіз джерел формування власних фінансових ресурсів АТ	
КБ «Приватбанк».....	32
2.3. Аналіз джерел формування залучених фінансових ресурсів	
АТ КБ «Приватбанк»	37
Висновки до розділу 2.....	43
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ	
ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ	47
3.1. Зарубіжний досвід удосконалення формування фінансових	
ресурсів банків.....	47
3.2. Шляхи подолання проблем та перспективи формування	
банківських ресурсів в сучасних умовах.....	52
Висновки до розділу 3.....	60
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Питання формування фінансових ресурсів банку становить значний інтерес не тільки для його власників (держави, фінансових груп тощо), а і для усіх груп стейкхолдерів (кредиторів, інвесторів, контролюючих та наглядових органів тощо). Актуальність формування фінансових ресурсів банку обумовлена їхньою ключовою роллю у забезпеченні стабільності та розвитку фінансової організації. Ефективне формування ресурсів дозволяє банку розширювати свою діяльність, кредитувати економіку, і навіть успішно конкурувати над ринком. Різноманітність та достатність ресурсів визначають здатність банку виконувати свої функції та досягати поставлених цілей. Достатній обсяг фінансових ресурсів дозволяє банку виконувати свої зобов'язання перед вкладниками, кредиторами та іншими контрагентами, уникаючи фінансових ризиків та криз. Фінансові ресурси є джерелом для видачі кредитів, що є однією з основних функцій банків та сприяє економічному зростанню. Наявність достатніх та різноманітних фінансових ресурсів дозволяє банку пропонувати вигідніші умови за кредитами та депозитами, залучаючи клієнтів та зміцнюючи свої позиції на ринку. Ефективне управління фінансовими ресурсами сприяє підвищенню фінансової стійкості банку, дозволяє інвестувати у розвиток нових технологій та послуг, розширювати свою діяльність. Формування різних джерел фінансових ресурсів та їх грамотне розподілення дозволяє диверсифікувати ризики, пов'язані з коливаннями на фінансових ринках та зміною економічної кон'юнктури. Загалом успішне формування фінансових ресурсів є основою для ефективної діяльності будь-якого банку, забезпечуючи його стабільність, конкурентоспроможність та можливість виконувати свої ключові функції в економіці.

Питання формування фінансових ресурсів банку досліджували багато вітчизняних науковців, такі як Андрейків Т. Я., Бакуменко Т.О., Барилук І. В.,

Безвух С.В., Бойко Д. І., Богачов Я. Д., Бондарчук М. К., Васюренко Л. Ф., Волкова В. В., Гладких Д.М., Грабчук О. М., Глущенко Я., Домбровська Л. В., Єрмоленко О. А., Єрохін С.А., Іноземцева Є. В., Завальна С.О., Земсков К., Коваленко В. В., Коковіхіна О.О, Колодяжна Т. В., Коробчук Т. І., Корогодова О., Кохан І.В., Криховецька З. М., Кудряшова В. В., Ларіонова К. Л., Лиса О., Лисенок О. В., Лисьонкова Н. М., Мироненко М.Ю., Моїсеєнко Т., Мостовенко Н. А., Онищенко Ю.І., Підбуртний В.В., Повод Т. М., Потриваєва В.К., Радова Н. В., Сенещ П.М., Сивуляк М.М., Сосновська О., Тарасевич Н. В., Успенко В.І., Удовенко В.О., Федосік І. М., Федорова Д.С., Халатур С. М., Цебенко О.В., Черкасова М. В., Черненко Н., Чиж Н. М., Шевцова О.І., Ющик Ю. В., Яшкіна Н. В.

Мета дослідження. Метою статті полягає в дослідженні теоретичних та практичних основ формування фінансових ресурсів банку в сучасних умовах, що здійснено на прикладі АТ КБ «Приватбанк».

Для виконання завдання в роботі було поставлено ряд завдань:

- дослідити поняття дефініції «ресурси банку»;
- з’ясувати структуру фінансових ресурсів банків;
- розглянути механізм формування фінансових ресурсів банку;
- оцінити стан основних показників діяльності АТ КБ «Приватбанк»;
- проаналізувати джерела формування власних фінансових ресурсів АТ КБ «Приватбанк»;
- провести аналіз джерел формування залучених фінансових ресурсів АТ КБ «Приватбанк»;
- визначити шляхи подолання проблем та перспективи формування банківських ресурсів в сучасних умовах на основі зарубіжного досвіду.

Об’єкт та предмет дослідження. Об’єктом дослідження є процеси формсування фінансових ресурсів банку. Предметом дослідження відзначаються теоретико-методичні й практичні аспекти формування фінансових ресурсів банку.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження є загальні діалектичні методи пізнання соціально-економічних явищ і процесів, теоретичні висновки, узагальнення наукових публікацій, положення відповідних нормативно-правових документів національного законодавства. Зокрема, в роботі знайшли застосування наступні методи:

- за допомогою статистичного методу зроблено узагальнення стану і виявлена динаміка формування фінансових ресурсів в АТ КБ «Приватбанк»;
- для визначення сутнісних ознак фінансових ресурсів – методи діалектичного пізнання, індукції й дедукції;
- для висвітлення методичних підходів формування фінансових ресурсів банку – системний аналіз;
- при написанні висновків, провідними методами є узагальнення та синтез.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти з питань банківської тематики, офіційні статистичні матеріали Національного банку України, Державної служби статистики України, монографічні дослідження, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних учених, періодичні видання, інформаційно-аналітичні бюлетені, офіційні інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Основний зміст викладено на 68 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 22 рисунку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ

1.1. Поняття дефініції «ресурси банку»

Банківські ресурси сміливо можна назвати певним фундаментом, на основі якого базується вся подальша діяльність комерційного банку, а також дає початок для процесів утворення джерел ресурсів та надання позик, які перебувають у постійному тісному взаємозв'язку.

В економічній теорії існують різні підходи до визначення поняття «банківські ресурси», як економічної категорії. Для окреслення сутності даного поняття, розглянемо трактування сутності дефініції «банківські ресурси» та «фінансові ресурси банку» за різними авторами (рис. 1.1). Деякі автори дані дефініції ототожнюють.

Отже, спираючись на висловлювання авторів, наведених на рис. 1.1, можна визначитись з власною думкою щодо сутності фінансових ресурсів банку. Фінансовими ресурсами банків є їх власні капітали та фонди, а також кошти, залучені банками в результаті проведення пасивних та активно-пасивних операцій та використовувані для активних операцій банку.

Як підкреслюють Т. Земськов та О. Лиса, фінансові ресурси банку тісно пов'язані з його унікальним функціоналом. З одного боку, банки функціонують як фінансові установи, що займаються перерозподілом тимчасово вільних фінансових ресурсів між окремими суб'єктами, сферами діяльності тощо. З іншого боку, вони є організаціями, які використовують ці ресурси для забезпечення своєї діяльності. Наявність необхідної кількості ресурсів є критично важливою умовою успішного функціонування як окремих банків, так і всієї банківської системи в цілому [1].

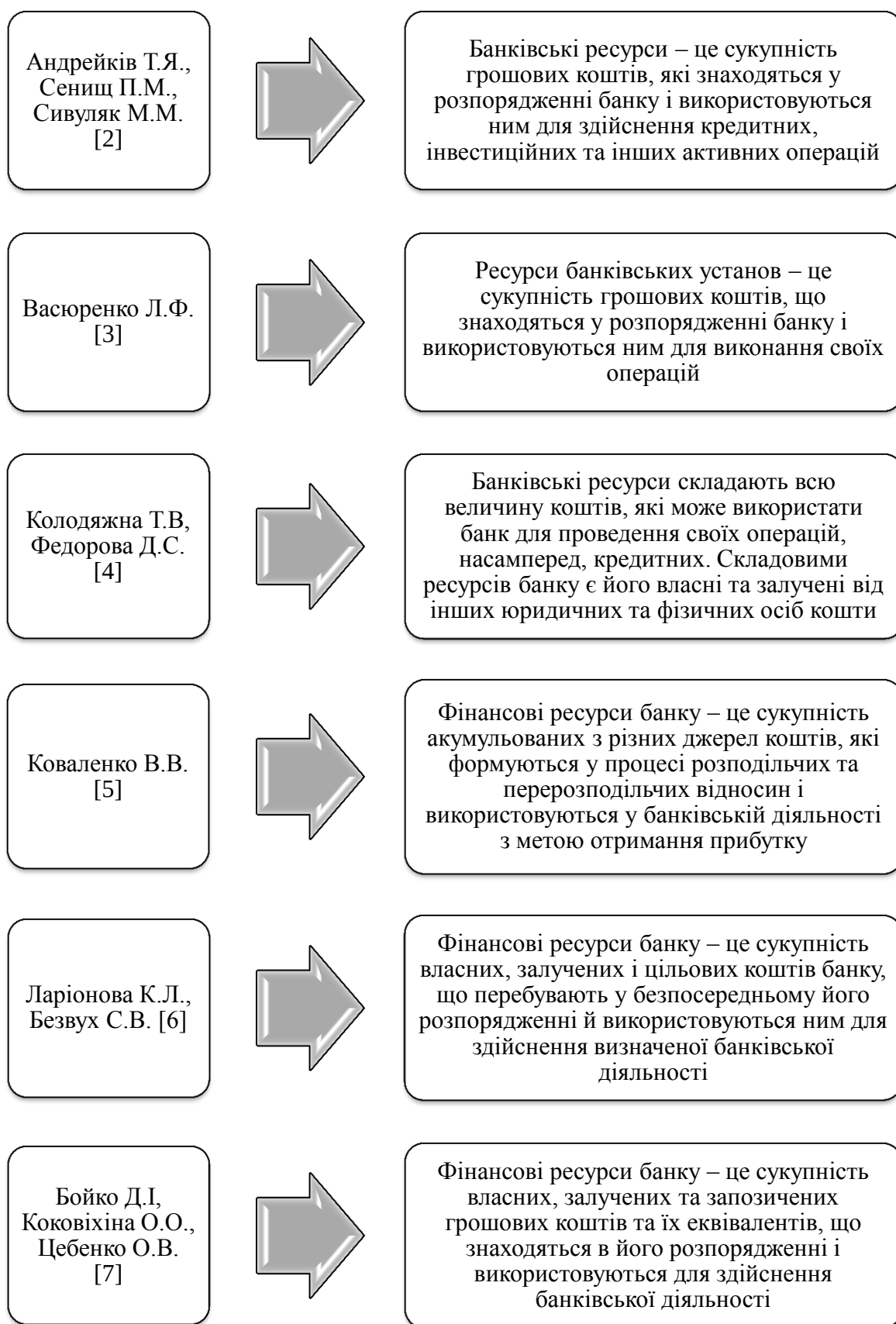

Рис. 1.1. Визначення дефініції «фінансові ресурси банку» сучасними вітчизняними науковцями
Джерело: розроблено за [2 - 7]

Важливість фінансових ресурсів для банку зводиться до того, що вони забезпечують банку можливість проводити активні операції, такі як видача кредитів, інвестування в цінні папери та інші активи, а також здійснення інших операцій, які дають прибуток. Від ефективного формування та використання фінансових ресурсів залежить стабільність та прибутковість банку.

Рівень фінансових ресурсів банку може змінюватися під впливом різних факторів, які можна поділити на внутрішні та зовнішні (рис. 1.2 та рис. 1.3).

Операційна ефективність	• Продуктивність роботи банку, ефективність управління активами та пасивами
Політика управління ризиками	• Здатність банку управляти різними видами ризиків, включаючи кредитний, ринковий, операційний та ліквідний ризики
Структура капіталу	• Співвідношення власного та позикового капіталу, рівень капітальної адекватності, здатність залучати додатковий капітал
Політика доходів та витрат	• Рівень процентних доходів та витрат, комісійних доходів, адміністративних витрат та інших операційних витрат.
Інновації та технології	• Інвестиції у нові технології, автоматизацію процесів, цифровізацію банківських послуг.
Кадрова політика	• Кваліфікація та мотивація персоналу, ефективність управлінської команди
Депозитна політика	• Стратегія видачі депозитів, умови видачі депозитів, кількість відділень (важливо для фізичних осіб)

Рис. 1.2. Внутрішні фактори які впливають на рівень фінансових ресурсів банку

Джерело: розроблено за [8]

Економічна ситуація в країні	Загальний стан економіки, рівень інфляції, темпи економічного зростання, рівень безробіття, доходи населення
Політична ситуація в країні	Політична стабільність, зміни у законодавстві, урядова політика, регулювання банківської діяльності
Рівень розвитку фінансового ринку	Стан ринків капіталу, рівень процентних ставок, доступність фінансування на ринках
Конкуренція на фінансовому ринку	Рівень конкуренції у банківському секторі, поява нових конкурентів
Регуляторні вимоги	Вимоги центрального банку та інших регуляторів, зміни у банківському законодавстві, норми капітальної адекватності та ліквідності
Соціально-демографічні фактори	Зміни у демографічній структурі населення, рівень урбанізації, зміни у споживчих уподобаннях
Технологічні фактори	Розвиток інформаційних технологій, кібербезпека, впровадження нових фінансових технологій (наприклад, блокчейн, штучний інтелект).

Рис. 1.3. Зовнішні фактори які впливають на рівень фінансових ресурсів банку

Джерело: розроблено за [8]

Окрім зазначених зовнішніх чинників на ресурси банку впливають геополітичні ризики: військові конфлікти, міжнародні санкції..

С. Єрохін та В. Підбуртний рекомендують розглядати фінансові ресурси банку на макро- та мікрорівні. На макрорівні фінансові ресурси банку – це сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів банківської системи, які вона може згенерувати в певний період часу за визначених умов. На мікрорівні фінансові ресурси банку – це різного роду грошові та немонетарні (але виражені в грошовому еквіваленті) ресурси, доступні для тимчасового користування або зберігання банками [9, с. 38].

Отже, на макрорівні фінансові ресурси банку є сукупністю коштів, залучених і використовуваних ним для здійснення своєї діяльності і виконання фінансових зобов'язань. Ці ресурси включають як власні кошти банку (статутний капітал, прибуток, резерви), так і залучені (депозити, кредити з інших банків, емісія облігацій). Важливо розуміти, що фінансові ресурси банку на макрорівні тісно пов'язані із загальним фінансовим станом економіки та відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності фінансової системи країни.

Роль фінансових ресурсів на макрорівні зводиться до наступного:

1. Забезпечення кредитування: фінансові ресурси дозволяють банку видавати кредити підприємствам та населенню, стимулюючи економічне зростання.
2. Забезпечення стабільності фінансової системи: правильне управління ресурсами допомагає банку впоратися з фінансовими кризами та підтримувати довіру до банківської системи.
3. Участь у фінансуванні державних програм: банки можуть надавати кредити державі для реалізації різноманітних проектів.

Важливо зауважити, що управління фінансовими ресурсами банку на макрорівні вимагає ретельного аналізу та прогнозування, і навіть дотримання законодавчих і нормативів, встановлених центральним банком.

На мікрорівні фінансові ресурси банку є сукупністю коштів, які банк використовує на фінансування своєї діяльності, зокрема видачі кредитів, інвестицій та покриття операційних витрат. Вони включають як власні кошти банку, так і залучені (наприклад, вклади клієнтів) і запозичені (кредити з інших банків чи центрального банку) кошти.

На мікрорівні фінансові ресурси банку відіграють ключову роль у:

- а) забезпеченні ліквідності – здатності банку вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання перед клієнтами та іншими контрагентами;
- б) підтримці кредитування – наданні коштів підприємствам та приватним особам для інвестицій, споживання та інших цілей;

в) фінансуванні операційної діяльності – покритті витрат на зарплату, оренду, комунальні послуги та інші операційні витрати;

г) забезпеченні прибутковості - генерації доходу за рахунок різниці між вартістю залучених коштів та вартістю виданих кредитів та інвестицій.

Загалом ефективне управління фінансовими ресурсами на мікрорівні є важливим фактором для стабільної роботи та розвитку банку.

1.2. Структура фінансових ресурсів банків

Науково обґрунтована розширена класифікація фінансових ресурсів банку є важливим інструментом для ефективного управління ризиками, стратегічного планування та залучення капіталу. Класифікація фінансових ресурсів банку є необхідною з наступних причин (рис. 1.4).

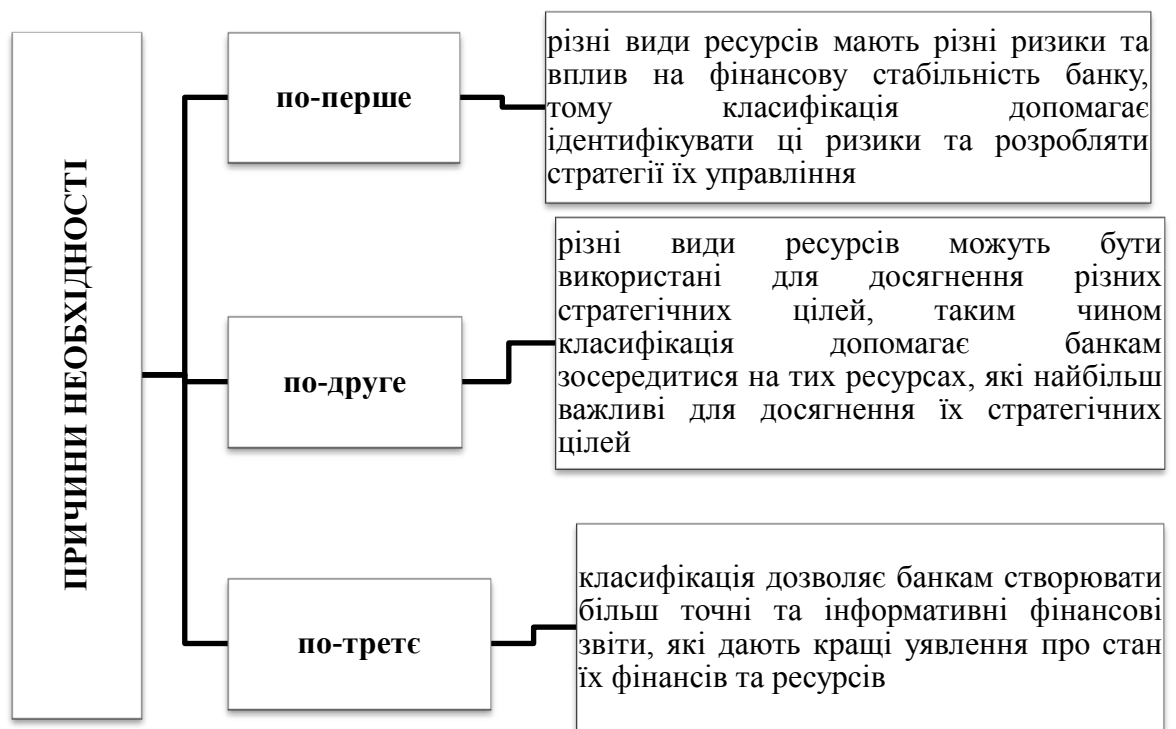

Рис. 1.4. Причини необхідності класифікація фінансових ресурсів банку

Джерело: розроблено за [10]

Отже, за способом формування ресурси комерційного банку поділяються на власні та залучені кошти (зобов'язання) (рис. 1.6).

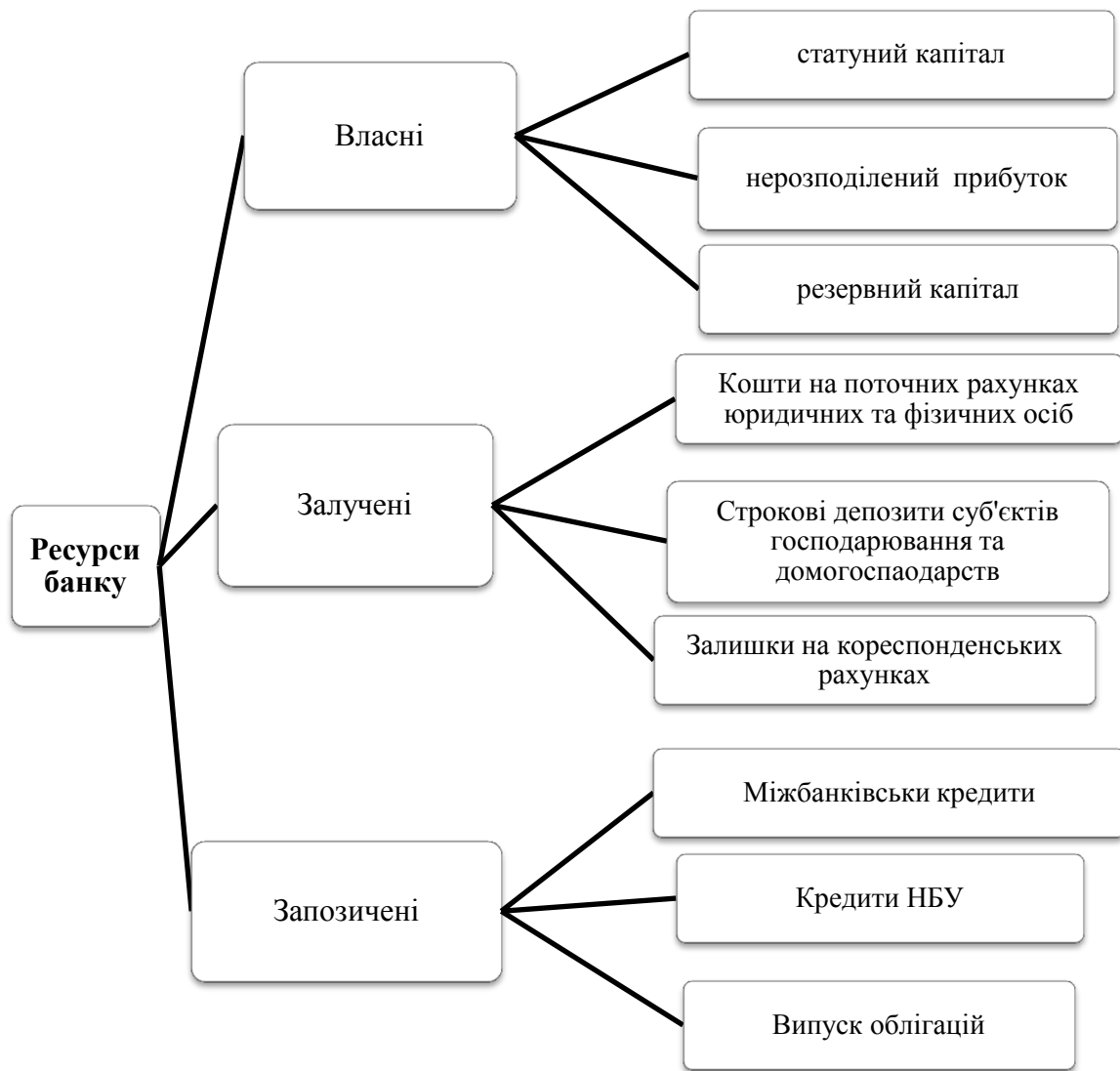

Рис. 1.6. Класифікація фінансових ресурсів банку
Джерело: розроблено за [11]

Власні кошти банку – кошти, отримані від акціонерів (учасників) банку при його створенні та утворені у процесі його діяльності. Вони знаходяться у розпорядженні банку без обмеження термінів. Власний капітал банку – це різниця між активами банку та його зобов'язаннями. Він є сукупністю коштів, що належать банку та його акціонерам. Власний капітал – це один із найважливіших показників фінансового здоров'я банку, що впливає на його здатність залучати кошти, фінансувати операції, покривати ризики та забезпечувати стабільність.

Власні кошти (капітал) банку складаються з статутного капіталу (початковий капітал, внесений акціонерами задля забезпечення діяльності

банку), резервних та інших фондів (кошти, що формуються за рахунок прибутку для покриття можливих збитків та забезпечення фінансової стійкості), нерозподіленого прибутку (частина прибутку, який не був розподілений серед акціонерів і залишається у розпорядженні банку) та додаткового капіталу (кошти, одержані від переоцінки активів або внаслідок емісії акцій).

Розглянемо більш детально складові власного капіталу.

Статутний капітал банку – це сума коштів, внесених засновниками (акціонерами) для забезпечення діяльності банку, яка є його мінімальним майновим забезпеченням та визначає права учасників. Це початковий ресурс для операцій банку та визначає його платоспроможність. Докладніше про статутний капітал банку представлено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Характеристика статутного капіталу банку

Показник	Характеристика
Визначення	Статутний капітал - це початковий капітал, який засновники вносять у банк для початку його діяльності
Мінімальний розмір	Існують мінімальні вимоги до розміру статутного капіталу для банків, що знову реєструються
Джерело фінансування	Статутний капітал є основою для початку та ведення банківської діяльності
Забезпечення інтересів	Він гарантує інтереси кредиторів банку, оскільки визначає мінімальний розмір його майна
Формування	Статутний капітал формується з допомогою внесків засновників (акціонерів) і може бути сформований з допомогою позикових коштів
Роль у діяльності банку	Він є фінансовою базою для здійснення банківських операцій, таких як кредитування, розрахунки та інші

Джерело: розроблено за [12]

Резервний капітал банку – це частина власних коштів банку, що формується з прибутку та призначена для покриття можливих збитків, забезпечення фінансової стійкості та виконання зобов'язань перед клієнтами та іншими банками. Основні характеристики резервного капіталу банку представлені в табл. 1.2.

Нерозподілений прибуток банку - це частина чистого прибутку, який не був розподілений між акціонерами у вигляді дивідендів або спрямований

на інші цілі, визначені статутом або рішенням загальних зборів засновників. Вона залишається у розпорядженні банку і може бути використана для різних цілей, таких як збільшення капіталу, фінансування нових проектів, покриття збитків чи створення резервів. Нерозподілений прибуток є важливим показником фінансової стійкості банку, оскільки він збільшує його власний капітал і дозволяє фінансувати розвиток бізнесу.

Таблиця 1.2

Характеристика резервного капіталу банку

Показник	Характеристика
Формування	Резервний капітал формується з допомогою щорічних відрахувань від прибутку банку до досягнення певного розміру, встановленого законодавством чи установчими документами
Призначення	Він використовується для покриття збитків, пов'язаних із знеціненням активів, незворотними кредитами, зниженням вартості цінних паперів та іншими негативними факторами. Також може використовуватися для виплати дивідендів акціонерам за недостатності прибутку
Обов'язковість	У деяких випадках, наприклад, для акціонерних товариств створення резервного капіталу є обов'язковою вимогою законодавства
Розмір	Мінімальний розмір резервного капіталу зазвичай встановлюється у законодавстві, наприклад, для акціонерних товариств він може бути менше 5% від статутного капіталу
Відмінності від інших резервів	На відміну від резервів під конкретні ризики (наприклад, під кредитні ризики), резервний капітал є більш загальним страховим фондом, призначеним покриття різних видів збитків

Джерело: розроблено за [12]

Нерозподілений прибуток може бути спрямований на:

- виплату дивідендів акціонерам;
- формування резервного капіталу;
- фінансування інвестиційних проектів;
- покриття збитків минулих років.

До складу власного капіталу в банку, крім статутного капіталу та нерозподіленого прибутку, входять також резервний фонд та інші спеціальні фонди, які створюються відповідно до законодавства або установчих документів банку.

Інші фонди власного капіталу банку, крім статутного капіталу та резервного фонду, можуть включати:

1. Спеціальні фонди. Ці фонди створюються для певних цілей, наприклад, покриття можливих збитків чи фінансування конкретних проектів.

2. Додатковий капітал. Він формується за рахунок додаткових вкладів засновників або за рахунок переоцінки активів.

3. Фонди розвитку. Деякі банки створюють спеціальні фонди на фінансування розвитку нових технологій, продуктів чи послуг.

4. Резерви. Включають резерви на можливі втрати з позик, покриття валютних ризиків та інші.

Власні кошти банку відіграють важливу роль у його фінансовій стійкості, забезпечуючи захист від збитків, підтримку операційної діяльності та можливість розвитку.

Сутність зобов'язань банку полягає в його ролі фінансового інституту, який приймає різні зобов'язання перед клієнтами та іншими сторонами. Ці зобов'язання виникають в результаті операцій, що здійснюються банком, і можуть включати виплату грошей за вкладами, видачу кредитів, проведення платежів і розрахунків, а також інші операції, пов'язані з грошовими коштами і цінними паперами. Загалом зобов'язання банку можна розглядати як основу його діяльності, яка спрямована на залучення, перерозподіл та управління грошовими коштами, а також на забезпечення стабільності та розвитку фінансової системи.

Більша частина ресурсів комерційного банку формується на рахунок залучених та запозичених коштів, а не власних. Залучені кошти банку – це кошти, які банк залучає на вклади і депозити. Запозичені кошти – це кошти, які банк залучає шляхом випуску облігацій або одержання міжбанківського кредиту. Можливості комерційного банку у залученні коштів регулюються НБУ [13, с. 803].

Залучені кошти є ключовим ресурсом для банків, оскільки вони дозволяють банкам надавати кредити, інвестувати в цінні папери, проводити інші активні операції, і, зрештою, приносити прибуток. Управління

залученими ресурсами є важливим завданням для банків, оскільки ефективно залучення та використання цих коштів безпосередньо впливає на фінансову стабільність та прибутковість банку.

Зупинимось більш детально на депозитах. Згідно із Законом України «Про банки та банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-III депозити (вклади) – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору [14].

Структура депозитів у банках зазвичай включає різні типи вкладів, такі як термінові, безстрокові, поповнювані і з можливістю зняття коштів. Також депозити можуть відрізнятися за валютою (гривня, долар, євро) та за терміном розміщення. Додатково вклади можуть передбачати капіталізацію відсотків або нарахування простих відсотків. Депозити підрозділяють на:

1. Термінові депозити: вклади, що розміщуються на визначений термін, із заздалегідь встановленою процентною ставкою та умовами дострокового зняття.

2. Безстрокові депозити (вклади до запитання): вклади, які клієнт може зняти будь-якої миті, часто з нижчою відсотковою ставкою, ніж термінові депозити.

3. Поповнювані депозити: вклади, на які можна вносити додаткові кошти протягом строку їхньої дії.

4. Депозити зі зняттям: вклади, що дозволяють знімати частину коштів до закінчення терміну, часто із втратою частини відсотків.

5. Депозити без поповнення та зняття: вклади, на які не можна вносити додаткові кошти та з яких не можна знімати гроші до закінчення строку.

5. Депозити з капіталізацією: відсотки за вкладом нараховуються та приєднуються до основної суми вкладу, що збільшує доходність вкладу.

6. Депозити з простим відсотком: відсотки нараховуються на початкову суму вкладу та виплачуються або наприкінці терміну, або періодично.

Таким чином, розкривши сутність банківських депозитів і депозитних операцій, можемо сказати, що саме вони сприяють отриманню банківського прибутку та створюють умови для отримання прибутку в майбутньому.

1.3. Механізм формування фінансових ресурсів банку

Процес формування банківських ресурсів – це послідовний кругообіг коштів із моменту виявлення потреби банку в них, а у фізичної чи юридичної особи – з моменту виникнення бажання надати ці кошти в користування банку на умовах і строках, що визначені обома сторонами цього процесу, до моменту надходження цих коштів на рахунки в банк та планування його подальших дій з їх використанням [15, с. 165]

Деякі вчені наприклад М. Ю. Шевцова за джерелом формування фінансові ресурси поділяють на початкові фінансові ресурси та фінансові ресурси, створені в процесі банківської діяльності. Початкові ресурси, тобто ті, які були в розпорядженні банку на початку його діяльності, повинні включати статутний капітал та резервний капітал. До власних коштів банку, які формуються у процесі його діяльності, належать залучені кошти та нерозподілений прибуток [16, с. 53].

Операції, за допомогою яких комерційні банки формують свої ресурси називають пасивними. Суть пасивних операцій полягає в залученні різних видів вкладів у рамках депозитних ощадних операцій, отримання кредитів від інших банків, емісії різних цінних паперів, а також проведення інших операцій, внаслідок яких збільшуються кошти пасиві балансу комерційних банків.

Власні ресурси – лише відправна точка для організації банківської справи та їх роль більшою мірою зводиться до гарантування прибутковості

та фінансової стійкості комерційного банку. Джерелами формування власного капіталу банку є:

- статутний капітал;
- додатковий капітал;
- резервний фонд банку;
- нерозподілений прибуток звітного року та минулих років.

Власні кошти (капітал) забезпечують банку економічну самостійність та стабільність функціонування. Власний капітал вважається у банківській практиці резервом ресурсів, що дозволяє підтримувати платоспроможність банку навіть у разі втрати ним частини своїх активів. Нині більшість операцій комерційних банків ґрунтується на залучених ресурсах, що не знижує ролі власного капіталу.

Залучені кошти формуються за допомогою наступних банківських операцій:

- відкриття та ведення рахунків юридичних осіб, у тому числі банків-кореспондентів;
- залучення у вклади коштів фізичних осіб;
- випуск банком власних боргових зобов'язань.

Основними джерелами залучених коштів є депозити (вклади фізичних та юридичних осіб на поточні, термінові та інші види рахунків), кошти від продажу власних цінних паперів (банки можуть залучати кошти, випускаючи та продаючи свої власні облігації та інші цінні папери), рахунки в інших банках (кошти, розміщені на кореспондентських рахунках інших банках), в окремих випадках банки можуть залучати кошти від центрального банку.

Комерційні банки кредитні ресурси можуть поповнювати у вигляді залучення тимчасово вільних коштів інших банків, тобто за рахунок міжбанківського кредиту (МБК). Міжбанківський кредит – це кредит, який надається одним банком іншому. Основним кредитором над ринком є Центральний Банк. Комерційні банки виступають у ролі позичальників та кредиторів інших комерційних банків.

Наявність потенційних джерел забезпечення фінансової діяльності комерційного банку, які відповідають певним класифікаційним вимогам, є важливою умовою формування його ресурсної бази, проте для функціонування банку потрібна наявність певних способів, методів, інструментів, за допомогою яких кошти залучаються до банківського бізнесу.

Зміст фінансування банківської діяльності передбачає наявність відповідного механізму, з якого джерела фінансування трансформуються у банківські фінансові ресурси. Такий механізм фінансування має забезпечувати функціонування технологічного трансформаційного ланцюжка: «джерела фінансування» – «фінансові ресурси банку» – «капітал банку». Причому в цій залежності фінансові ресурси банку є джерелом фінансування для перетворення ресурсів на капітал, а банківський капітал є джерелом фінансування витрат суб'єктів господарювання та населення.

Механізм фінансування становлять дві його взаємопов'язані та взаємозумовлені частини: механізм формування банківських фінансових ресурсів та механізм їх використання. Під механізмом формування банківських ресурсів слід розуміти засоби забезпечення фінансової діяльності банку з відповідних джерел фінансування, які являють собою сукупність процедур утворення власного капіталу банку та формування залучених фінансових ресурсів, що виражаються у методах та інструментах реалізації фінансових відносин із власниками, кредиторами та клієнтами банку.

Згідно з теорією фінансового менеджменту, існують різні погляди щодо змісту способів фінансування підприємств. Усі які є у економічній літературі методи (іноді як синонім обговорюваного поняття використовується термін «методи») фінансування вимагають адаптації стосовно фінансової діяльності комерційного банку. Ця адаптація повинна проводитися з урахуванням ролі банку як основного фінансового посередника у фінансовій системі суспільства, а також у зв'язку з тим, що банк на відміну від інших суб'єктів господарювання має доступ до ринку

капіталів і сам є його безпосереднім учасником, наділений винятковим правом з акумуляції коштів фізичних та юридичних осіб.

На нашу думку, спосіб фінансування є способом залучення коштів. У банківській діяльності можна виділити три основні способи фінансування:

- кредитне фінансування;
- боргове фінансування;
- депозитне фінансування.

Кредитне фінансування здійснюється за рахунок ресурсів, що залучаються на міжбанківському кредитному ринку та кредитних ресурсів Центрального Банку.

Боргове фінансування - це спосіб залучення фінансових ресурсів шляхом випуску власних боргових цінних паперів комерційних банків.

Депозитне фінансування є процесом забезпечення необхідними фінансовими ресурсами комерційних банків за рахунок залучення депозитів (вкладів).

Механізм формування банківських ресурсів складовою своєю частиною включає методи фінансування. Метод фінансування відображає характер руху фінансових ресурсів. Метод фінансування, на нашу думку, можна визначити як технологію залучення грошових коштів, пов'язану з наданням відповідних банківських послуг (банківських продуктів) та здійсненням банківських операцій.

Важливим етапом процесу фінансування є пропозиція та вибір фінансових інструментів та використання їх сукупності для здійснення самого залучення ресурсів до банківського бізнесу. Фінансові інструменти складають важливу частину механізму формування банківських ресурсів. Реалізація способів і методів здійснюється за допомогою відповідних інструментів.

У своїй діяльності комерційні банки використовують достатньо великий арсенал фінансових інструментів. У найбільш загальному вигляді (в трактуванні міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) під

фінансовим інструментом розуміється будь-який договір (контракт) внаслідок якого відбувається збільшення фінансових активів в одного суб'єкта фінансових відносин та фінансове зобов'язання або частковий інструмент – в іншого. Виходячи з цього визначення при залученні фінансових ресурсів до банківського Бізнес комерційні банки використовують такі основні види фінансових інструментів: договори та цінні папери.

Формування залучених ресурсів комерційних банків відбувається із використанням договорів банківського рахунку, банківського вкладу (депозиту), довірчого управління, договору про видачу пластикової картки та розрахунково-касового обслуговування її власника та кредитних договорів (за міжбанківським кредитуванням). Система фінансового забезпечення діяльності банків представляє собою єдність джерел та механізму формування ресурсної бази.

Схематично механізм формування залучених банківських ресурсів можна подати у такому вигляді (табл. 1.3):

Таблиця 1.3

Елементи механізму формування залучених ресурсів комерційного банку

Механізм формування залучених банківських ресурсів		
Способи	Методи	Інструменти
1. Кредитне фінансування	Залучення міжбанківських кредитів. Залучення кредитів НБУ	Кредитний договір
2. Боргове фінансування	Випуск власних цінних паперів.	Сертифікати (депозитні та ощадні). Облігації Векселі.
3. Депозитне фінансування	Залучення депозитів (Вкладів). Залучення коштів на розрахункові (поточні) рахунки.	Депозитний договір (Договір банківського вкладу (депозиту). Договір банківського рахунку власника. Договір довірчого управління. Договір про видачу пластикової картки та розрахунково-касового обслуговування її

Джерело: розроблено за [17]

У міру розвитку банківської системи кардинально змінюється роль джерел фінансування (насамперед це пов'язано зі зміною складу та значення персональних фінансів) та удосконалюється інструментарій формування

джерел фінансування та механізми їх залучення до банківського бізнесу. Налагоджений механізм формування банківських ресурсів є важливим показником стану банківського фінансового менеджменту, оскільки допомогою даного механізму вирішується основне завдання – забезпечення банківської діяльності фінансовими ресурсами, необхідної якості, здатними трансформуватися у банківський капітал, що приносить необхідний прибуток.

Вибір джерел, способів, методів та інструментів фінансування істотно впливає не тільки на процес формування залучених ресурсів, а й на ефективність усієї фінансової діяльності комерційного банку.

Процес управління ресурсною базою, в тому числі з поетапним застосуванням інструментів управління наявний для розгляду на рис.1.7.

передбачає розроблення фінансової політики, яка полягає у визначенні необхідного розміру ресурсів та джерел їх формування, розробляються фінансові плани, які допоможуть реалізувати дану політику

• **Планування**

визначення стабільності ресурсної бази, структури, динаміки, порівняння з показниками попередніх періодів, в разі негативних результатів внести зміни до попередньо розроблених планів.

• **Аналіз**

включає в себе систему спостережень за дотриманням банком економічних нормативів, за ходом реалізації планів щодо поповнення ресурсної бази, виявлення недоліків та їх усунення

• **Контроль**

включає визначення комплексу заходів, які б допомогли збільшити ресурсну базу банку, покращити її стабільність

• **Регулювання**

Рис. 1.7. Процес управління ресурсною базою комерційних банків

Джерело: розроблено за [18]

Складність і суперечливість загальноекономічних умов, у яких функціонують сьогодні українські банки, потребують виважених підходів до капіталізації банківських установ, диверсифікації джерел формування ресурсів, а також заходів щодо забезпечення фінансової стійкості банківської системи України у цілому.

Висновки до розділу 1

За проведеним дослідженням в розділі 1 можна зробити наступні висновки.

Фінансовими ресурсами банків є їх власні капітали та фонди, а також кошти, залучені банками в результаті проведення пасивних та активно-пасивних операцій та використовувані для активних операцій банку.

Важливість фінансових ресурсів для банку зводиться до того, що вони забезпечують банку можливість проводити активні операції, такі як видача кредитів, інвестування в цінні папери та інші активи, а також здійснення інших операцій, які дають прибуток. Від ефективного формування та використання фінансових ресурсів залежить стабільність та прибутковість банку.

За способом формування ресурси комерційного банку поділяються на власні та залучені кошти (зобов'язання). Власний капітал банку – це різниця між активами банку та його зобов'язаннями. Він є сукупністю коштів, що належать банку та його акціонерам. Власний капітал – це один із найважливіших показників фінансового здоров'я банку, що впливає на його здатність залучати кошти, фінансувати операції, покривати ризики та забезпечувати стабільність. Власні кошти (капітал) банку складаються з статутного капіталу (початковий капітал, внесений акціонерами задля забезпечення діяльності банку), резервних та інших фондів (кошти, що формуються за рахунок прибутку для покриття можливих збитків та забезпечення фінансової стійкості), нерозподіленого прибутку (частина

прибутку, який не був розподілений серед акціонерів і залишається у розпорядженні банку) та додаткового капіталу (кошти, одержані від переоцінки активів або внаслідок емісії акцій).

Залучені кошти банку – це кошти, які банк залучає на вклади і депозити. Запозичені кошти – це кошти, які банк залучає шляхом випуску облігацій або одержання міжбанківського кредиту. Залучені кошти є ключовим ресурсом для банків, оскільки вони дозволяють банкам надавати кредити, інвестувати в цінні папери, проводити інші активні операції, і, зрештою, приносити прибуток. Управління залученими ресурсами є важливим завданням для банків, оскільки ефективне залучення та використання цих коштів безпосередньо впливає на фінансову стабільність та прибутковість банку.

Процес формування банківських ресурсів – це послідовний кругообіг коштів із моменту виявлення потреби банку в них, а у фізичної чи юридичної особи – з моменту виникнення бажання надати ці кошти в користування банку на умовах і строках, що визначені обома сторонами цього процесу, до моменту надходження цих коштів на рахунки в банк та планування його подальших дій з їх використанням

Під механізмом формування банківських ресурсів слід розуміти засоби забезпечення фінансової діяльності банку з відповідних джерел фінансування, які являють собою сукупність процедур утворення власного капіталу банку та формування залучених фінансових ресурсів, що виражаються у методах та інструментах реалізації фінансових відносин із власниками, кредиторами та клієнтами банку.

Налагоджений механізм формування банківських ресурсів є важливим показником стану банківського фінансового менеджменту, оскільки допомогою даного механізму вирішується основне завдання – забезпечення банківської діяльності фінансовими ресурсами, необхідної якості, здатними трансформуватися у банківський капітал, що приносить необхідний прибуток.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СТАНУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Оцінка стану основних показників діяльності АТ КБ «Приватбанк»

АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним Банком з фокусом на роздрібний сегмент та вибірковою присутністю в корпоративному сегменті. Станом на початок 2025 року має 9 філій і 1183 функціонуючих відділень в Україні більше 5 000 банкоматів та 10 000 терміналів самообслуговування.

АТ КБ «ПриватБанк» був заснований в 1992 році і з початку своєї діяльності був одним з лідерів майже за всіма фінансовими показниками в банківській системі. Банк входив в склад системних банків України. У зв'язку з труднощами, що виникли в банку в 2016 році він був націоналізований.

З 2017 року, отримавши державну підтримку, АТ КБ «ПриватБанк» за декілька років подолав тимчасові труднощі к 2019 року становиться безумовним лідером банківського сектору України за останні 5 років. Станом на початок 2025 року частка банку за основними показниками складає більше 20% показників банківської системи України (рис. 2.1).

Отже на АТ КБ «ПриватБанк» на 31.12.2024 року припадало: 25% активів, 23% зобов'язань та 28% капіталу банківської системи України. До того ж банку належать 23% коштів клієнтів банківського сектору та 22% всіх відокремлених підрозділів банків. В 2024 році чистий прибуток банківської системи України складався на 44% з чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк».

АТ КБ «ПриватБанк» має чіткий розподіл бізнес-ліній (корпоративна, роздрібна, середній та малий бізнес та казначейство). Своєю місією банк ставить: надавати банківські послуги з найкращою якістю обслуговування, на прозорих та справедливих умовах усім жителям та компаніям країни.

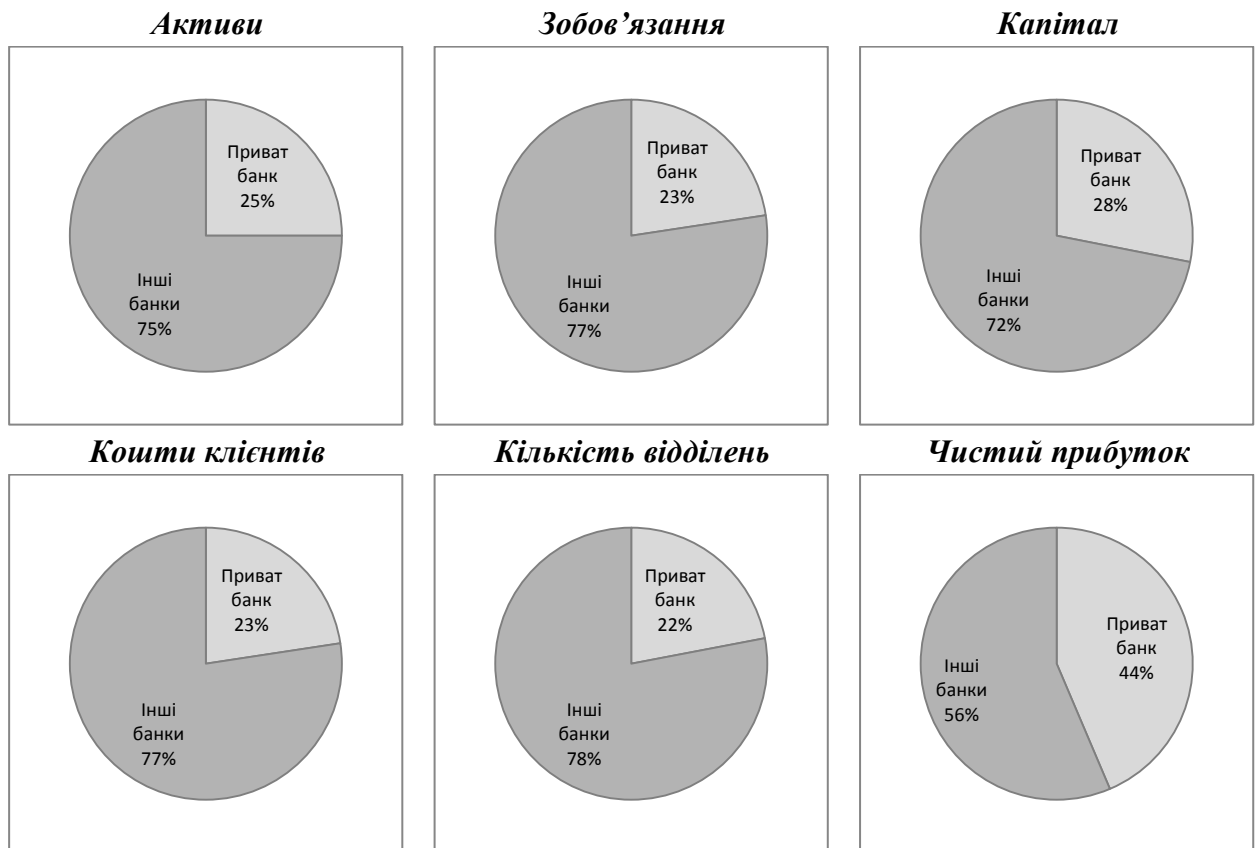

Рис. 2.1. Частка АТ КБ «ПриватБанк» в основних показниках банківській системі України, станом на кінець 2024 року, %

Джерело: розроблено за [19]

Для вивчення динаміки основних показників діяльності на АТ КБ «ПриватБанк» визначимо період з моменту зміни власника банку – з 2017 року по кінець 2024 року. Перш за все розглянемо динаміку та структуру елементів активів банку. В табл. 2.1. наведена активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2017 – 2024 роки. Як видно з табл. 2.1, за останні дев'ять років (з моменту зміни власника) АТ КБ «ПриватБанк» нарощував клієнтську базу, яка проявилась в зростанні активів та зобов'язань, та власний капітал. Карантин в 2020 році, визваний пандемією Ковід-19, дещо знизив обсяг наданих кредитів, але за всіма іншими фінансовими показниками спостерігається стійка тенденція до зростання протягом усіх п'яти років, у тому числі і за два останніх воєнних роки.

Отже з кінця 2017 року до початку 2025 року активи АТ КБ «ПриватБанк» зросли в 3 рази (з 253,7 млрд. грн. станом на кінець 2017 року

до 771,8 млрд. грн. станом на початок 2025 року), спостерігається зростання за всіма видами активів, особливо коштами банків, що зросли в 25 разів. Отже, гроші та еквіваленти зросли в 3,6 рази (з 25,3 млрд. грн. станом на кінець 2017 року до 91,1 млрд. грн. станом на початок 2025 року), інвестиції в цінні папери, що зросли в 2,8 разів (з 161,0 млрд. грн. станом на кінець 2017 року до 453,6 млрд. грн. станом на початок 2025 року), кредитний портфель зріс в 3 рази.

Таблиця 2.1

Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2017 – 2024 роки, млрд. грн

Показники	Роки, на кінець року							
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Грошові кошти та еквіваленти	25,3	27,4	45,9	49,9	52,9	96,4	79,6	91,1
Кошти банків та еквіваленти	2,9	0	27,1	25,1	26,2	103,8	75,1	72,1
Кредити та заборгованість клієнтів	38,3	50,1	59,5	55,0	68,2	68,1	95,6	117,0
Інвестиції в цінні папери	161,0	180,0	152,2	221,7	222,3	239,8	405,7	453,6
Інші активи	26,2	20,5	25	30,8	37,7	41,6	29,1	38,0
Активи всього	253,7	278,0	309,7	382,5	407,3	549,7	685,1	771,8

Джерело: розроблено за [20]

Найбільшим активом АТ КБ «ПриватБанк» є цінні папери, які обліковуються як за справедливою, так і за амортизаційною вартістю. В період воєнних дій в складі облігацій внутрішньої державної позики, які активно функціонують на банківському ринку як цінні папери, держані банки поповнюють свій інвестиційний портфель військовими облігаціями – це різновид облігацій внутрішньої державної позики, який має цільове призначення – кошти від облігацій, залучені в Державний бюджет України, використовуються на безперервне забезпечення фінансових потреб держави в умовах воєнного стану – соціальні та оборонні.

Розглянемо детально склад кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк» за досліджуваний період (табл. 2.2). Якщо розглядати динаміку кредитного портфеля клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за останні шість років, то можна побачити, що кредитний портфель банку зріс в 2 рази

(з 61,0 млрд. грн. станом на кінець 2019 року до 117 млрд. грн. станом на початок 2025 року), з нього кредити суб'єктам підприємництва – в 2,5 рази (з 14,8 млрд. грн. станом на кінець 2019 року до 37,2 млрд. грн. станом на початок 2025 року), кредити фізичним особам – в 1,7 рази (з 46,1 млрд. грн. станом на кінець 2019 року до 79,8 млрд. грн. станом на початок 2025 року).

Таблиця 2.2

Динаміка кредитного портфеля та коштів клієнтів на рахунках АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2024 роки, млн. грн.

Показники	Станом на кінець року						Відхилення (+,-) 2024/2019	
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	млн. грн.	В %
Кредити клієнтам	61033	56805	70193	71355	95638	116999	55966	191,7
Суб'єктам підприємництва	14833	14502	18538	28133	35491	37163	22330	250,5
Фізичним особам	46150	42303	51651	43222	60147	79837	33687	173,0

Джерело: розроблено за [20]

Структура кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2024 рік, станом на кінець року представимо на рис. 2.2.

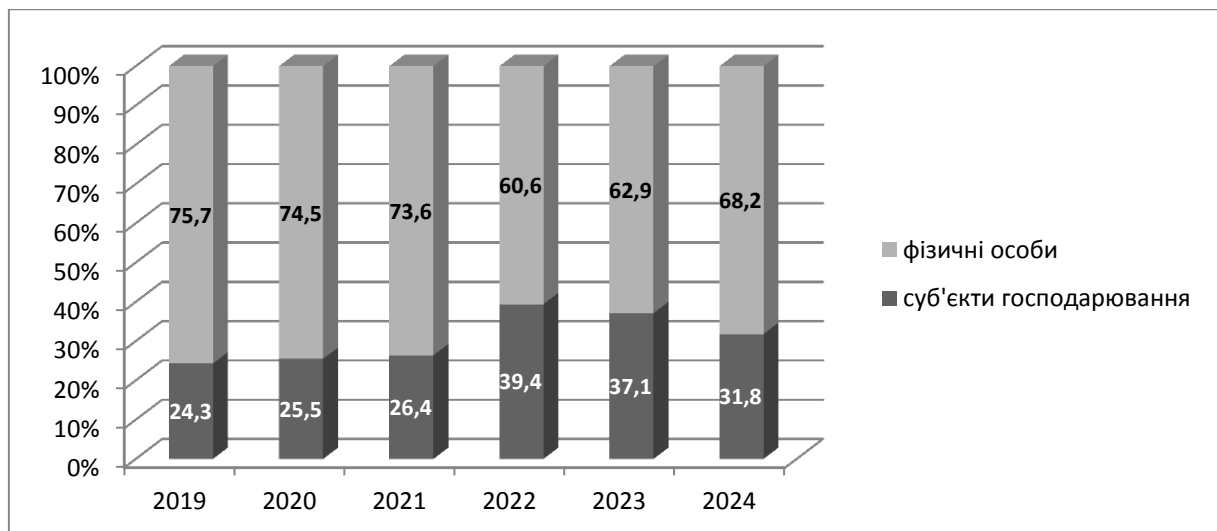

Рис. 2.2. Структура кредитів та коштів клієнтів за АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2024 рік, станом на кінець року

Джерело: розроблено за [20]

З рис. 2.2 видно, що на початок 2025 року кредити, надані фізичним особам складала 68% проти 32 % – корпоративному бізнесу. Ця структура за шість років змінилась в бік зростання частки кредитів бізнесу (станом на

кінець 2019 роки було надано 76% кредитів домогосподарствам и 24% – суб'єктам господарювання). Не зважаючи на те, що обсяг кредитування з 2020 року має стійку тенденцію до зростання, найбільшою його частка в кредитному портфелі була в 2022 році: 40% проти 60% кредитів фізичним особам.

На жаль, зі 100% залишків коштів за кредитами, наданими суб'єктам господарювання на початок 2024 року - 83,3% з них є непрацюючими. Найбільше непрацюючих кредитів видано підприємствам що надають послуги оренди та лізингу (98%), операцій з нерухомістю (97,6%). Також дуже висока частка непрацюючих кредитів, наданих в будівництво та в роздрібну і оптову торгівлю. Наочно структура непрацюючих та працюючих кредитів представлена на рис. 2.3.

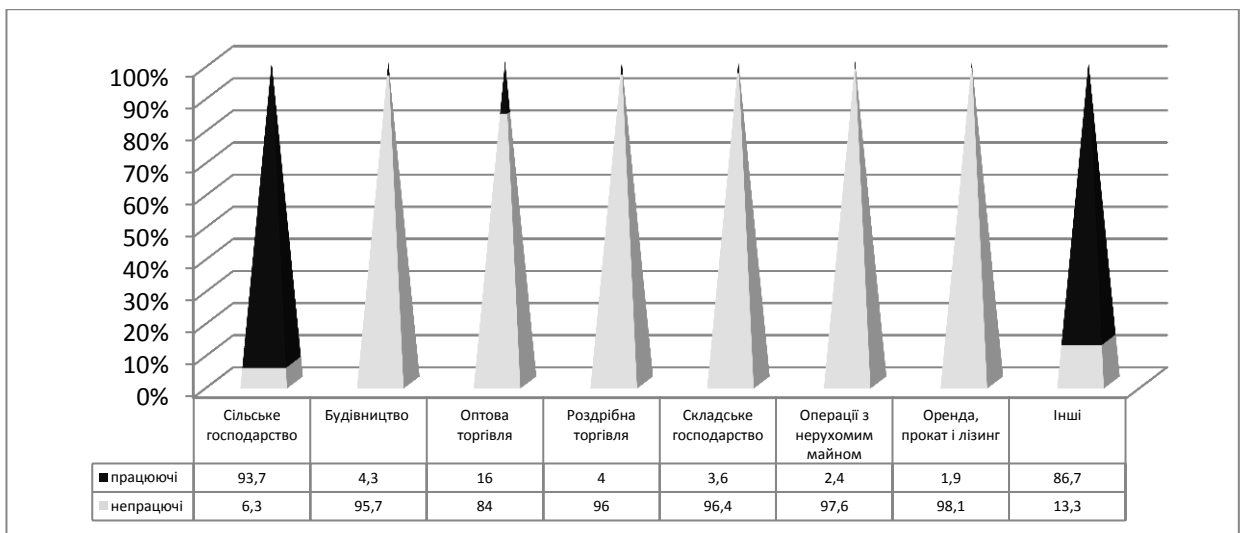

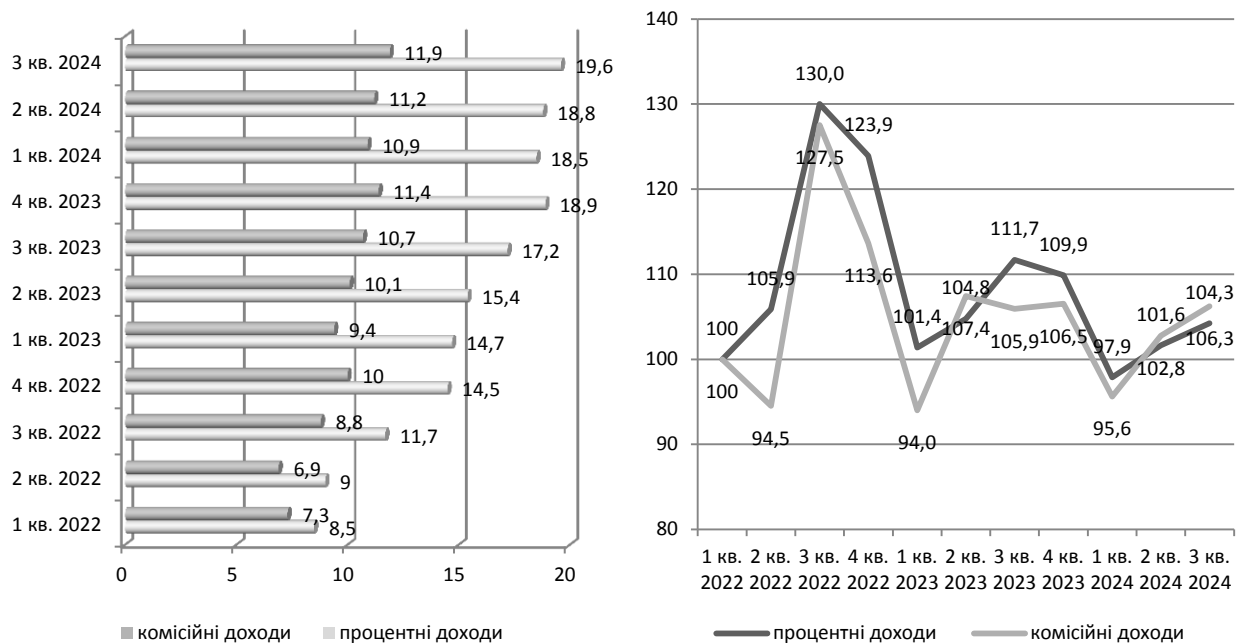
Рис. 2.3. Структура кредитів, наданих суб'єктам господарювання АТ КБ «ПриватБанк» за якістю станом на 01.01.2025 року

Джерело: розроблено за [20]

Попри активну роботу АТ КБ «ПриватБанк» із врегулювання непрацюючих кредитів корпоративному сектору, їхня частка залишається досить високою. Вагомою причиною цього є повномасштабна війна, яка зумовила нову хвилю дефолтів клієнтів. Банк належно оцінюють кредитний

ризик та своєчасно визнають проблемну заборгованість. Банк активно працює із проблемними активами, передусім проводячи реструктуризації.

Розглянемо динаміку основних доходів АТ КБ «Приватбанк» щоквартально за роки війни (рис. 2.4).

Доходи, млрд. грн.

Темпи росту доходів, %

Рис.2.4. Структура комісійних доходів АТ КБ «Приватбанк»

Джерело: розроблено за [20]

З рис. 2.4 видно, що за період повномасштабних воєнних дій на території України, діяльність АТ КБ «Приватбанк» продовжувалась зі щоквартальним зростанням як процентних, так і комісійних доходів. Якщо за перший квартал 2022 року було отримано 8,5 млрд. грн. процентних доходів (втрата частки позичальників у зв'язку з окупацією, пільги в сплаті процентів за кредит), то в 3 кварталі 2024 року таких доходів було отримано 19,6 млрд. грн. (як вже зазначалось, банк активно проводить операції з цінними паперами). З рис. 2.4 видно, обсяг отриманих комісійних доходів теж зріс в 3 кварталі 2024 року вище ніж в 1 кварталі 2022 року. Як вже зазначалось, банк постійно впроваджує нові некредитні послуги, засновані в основному на цифровізації банківських операцій. Вважаємо, що зростання комісійних

доходів банку та зміна їх структури відбулося за рахунок розвитку цифрових технологій.

Отже вже тривалий час обслуговування банками клієнтів – це не тільки їх кредитування чи розміщення депозитних коштів, а і ряд некредитних продуктів, обсяг яких щорічно зростає в процесі удосконалення діджиталізації банківських процесів.

Значний приплив коштів і їх розміщення, а також розширення обсягу різноманітних послуг за які банк отримує непроцентний дохід, зменшення резервів під кредитні операції за рахунок підвищення якості кредитного портфеля сприяли зростанню позитивних фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» за весь досліджуваний період. Динаміка прибутку банку за 2017 – 2024 роки та показників прибутковості наведена на рис. 2.5.

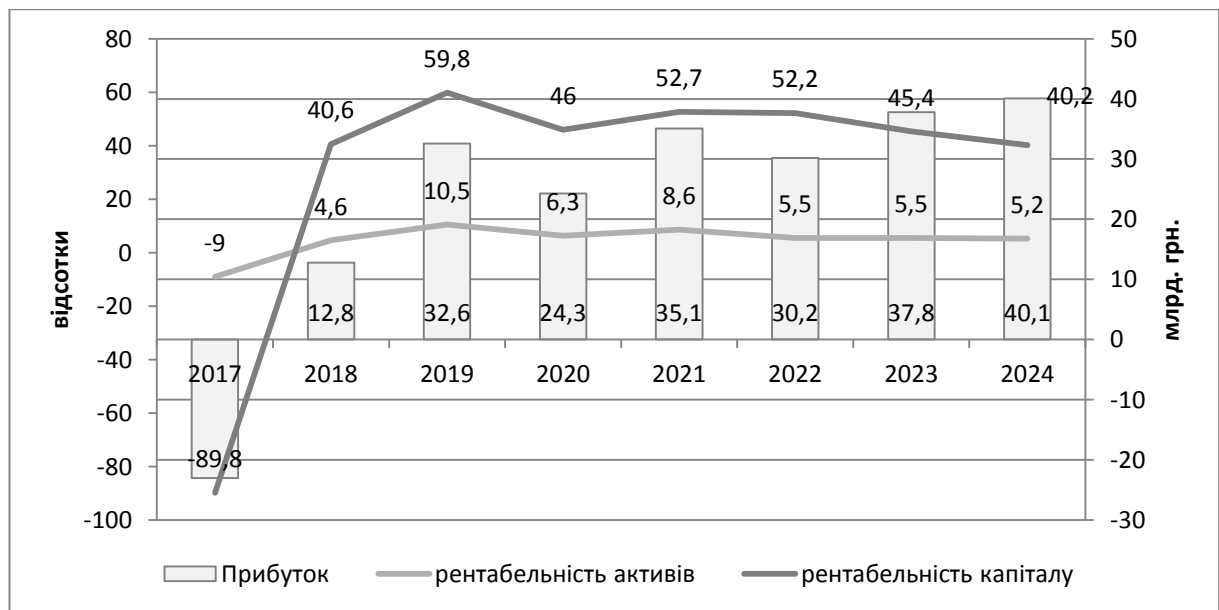

Рис. 2.5. Динаміка показників прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» за 2017 – 2024 роки

Джерело: розроблено за [20]

Таким чином, можна стверджувати, що АТ КБ «ПриватБанк» є високоприбутковим та високорентабельним банком.

Зростанню активів банку сприяло зростання їх джерел, які складаються з власного капіталу та зобов'язань. Дослідимо далі формування ресурсів банку.

2.2. Аналіз джерел формування власних фінансових ресурсів АТ КБ «Приватбанк»

Перш ніж дослідити порядок формування власних ресурсів АТ КБ «Приватбанк», розглянемо динаміку загальних фінансових ресурсів банку за останні 9 років (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк»
за 2016 – 2024 роки

Показники	Роки, на кінець року								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Залучені ресурси, млрд. грн.	206,1	230,0	246,7	255,2	334,1	340,6	491,9	601,8	657,5
Темпи росту залучених ресурсів, %	100,0	111,6	107,3	103,4	130,9	101,9	144,4	122,3	109,3
Власні ресурси, млрд. грн.	12,7	25,6	31,5	54,5	52,8	66,6	57,8	83,3	105,5
Темпи росту власних ресурсів, %	201,6	123,0	173,0	96,9	126,1	86,8	144,1	126,7	201,6
Усього фінансових ресурсів, млрд. грн.	218,8	255,6	278,2	309,7	386,9	407,2	549,7	685,1	763
Темпи росту фінансових ресурсів, %	100,0	116,8	108,8	111,3	124,9	105,2	135,0	124,6	111,4

Джерело: розроблено за [20]

З табл. 2.3 видно, що з моменту зміни власника фінансові ресурси АТ КБ «Приватбанк» зросли в 3,5 рази. Динаміка росту мала стійку тенденцію за усіма складовими ресурсів. Так обсяг залучених ресурсів за досліджуваний період зріс в 3,2 рази, а власних – в 8,3 разів. Хоча в 2019 та 2021 роках темпи зростання власних ресурсів були нижчі за показники попередніх років.

Щодо структури ресурсів, то з рис. 2.6 можна побачити, що частка власних ресурсів зросла за досліджуваний період на 8 в.п. і складала наприкінці 2024 року 13,8%. Відповідно частка залучених ресурсів знизилась на 8 в.п. і станом на 01.01.2025 року складала 86,2%.

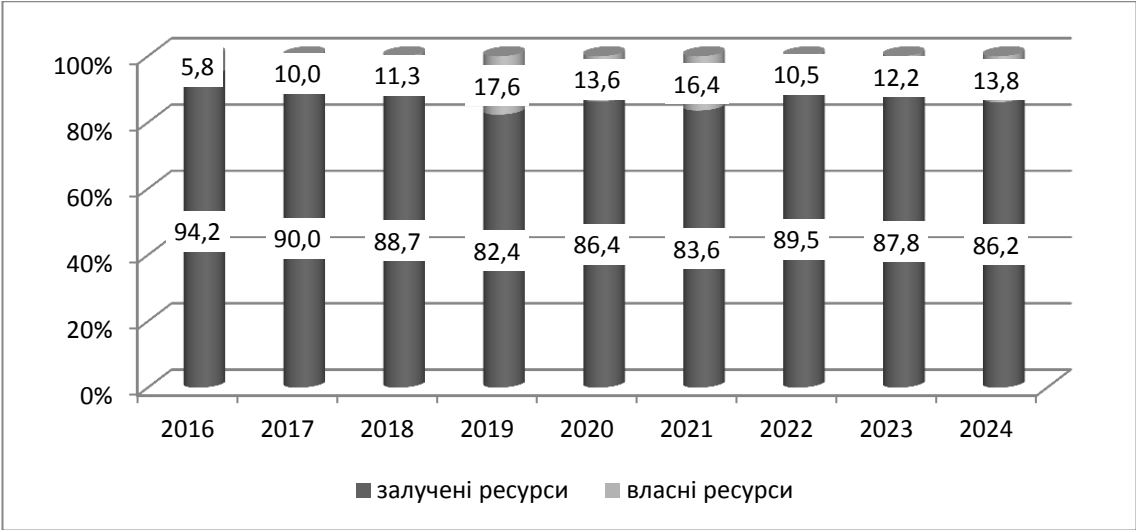

Рис. 2.6. Структура фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2016 – 2024 роки, станом на кінець року
Джерело: розроблено за [20]

Доцільно розглянути місце АТ КБ «ПриватБанк» в обсягу фінансових ресурсів банківської системи України (рис. 2.7).

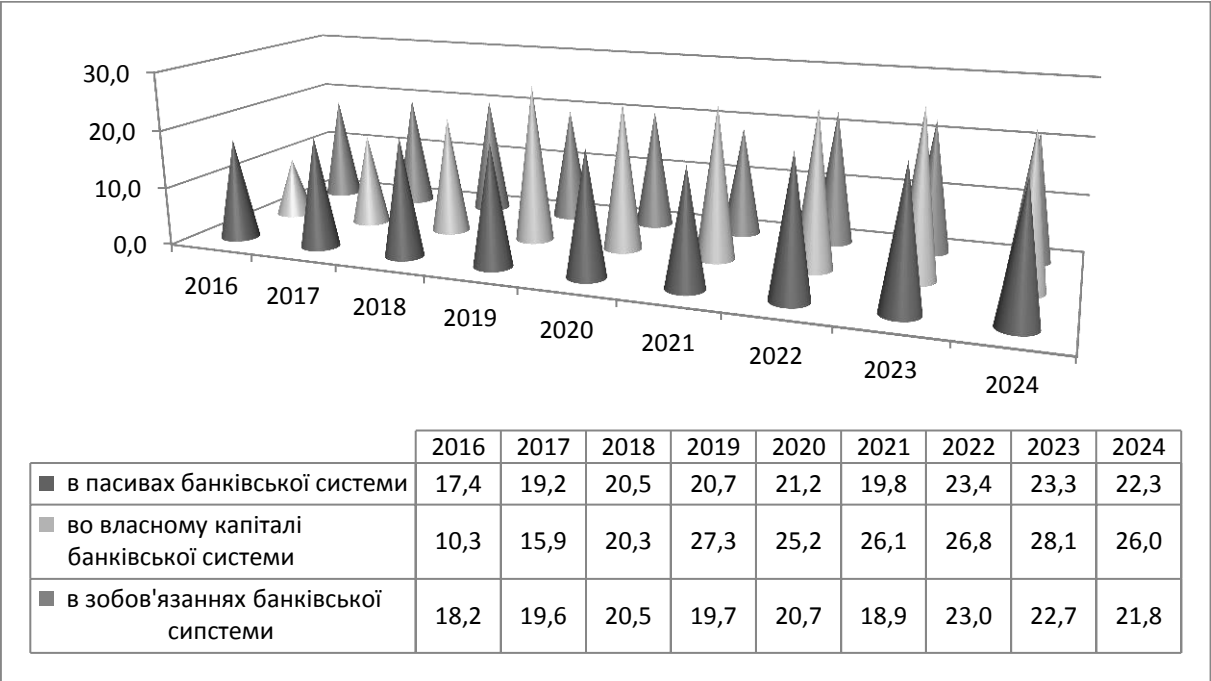

Рис. 2.7. Частка АТ КБ «ПриватБанк» в фінансових ресурсах банківської системи України за 2016 – 2024 роки, станом на кінець року
Джерело: розроблено за [20]

З рис. 2.7 можна зробити висновок, що фінансові ресурси АТ КБ «ПриватБанк» на початок 2025 року складали 22% від ресурсів банківської

системи України (при цьому частка в капіталі складає 26%). Це ще раз підтверджує, АТ КБ «ПриватБанк» є найкрупнішим банком України.

Проаналізуємо далі стан формування власних фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2016 – 2024 роки в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Динаміка власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк»
за 2016 – 2024 роки, млрд. грн.**

Показники	Роки, на кінець року								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Статутний капітал	50,7	206,1	206,1	206,1	206,1	206,1	206,1	206,1	206,1
Нерозподілений прибуток	-135,1	-199,0	-190,4	-169,9	-171,7	-157,3	-157,2	-144,6	-136,5
Інші власні фінансові ресурси	97,1	18,5	15,8	18,3	18,6	18,0	8,9	21,8	29,5
Всього власних ресурсів	12,7	25,6	31,5	54,5	52,8	66,6	57,8	83,3	99,1

Джерело: розроблено за [20]

Номінальна зареєстрована вартість випущеного акціонерного капіталу Банку станом на 31 грудня 2024 року складала 206 060 мільйонів гривень. Загальна кількість ухвалених до випуску простих акцій складала 735,93 мільйони акцій номінальною вартістю 280 гривень за акцію. Всі випущені прості акції повністю оплачені та зареєстровані. Кожна проста акція мала один голос при голосуванні.

Аналізуючи стан власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за досліджуваний період, зауважимо, що щорічне отримання прибутку на протязі 2018 – 2024 років зменшило нерозподілений збиток банку, отриманий в 2016 – 2017 роках і збільшило власний капітал на 86,4 млрд. грн. Це наочно можна спостерігати на рис. 2.8.

В Україні існує кілька нормативів капіталу для банків, встановлених Національним банком (НБУ):

– Н1 (Норматив адекватності регулятивного капіталу): цей норматив показує достатність регулятивного капіталу банку покриття ризиків. Він розраховується як ставлення регулятивного капіталу до активів, виважених

за рівнем ризику. Мінімально допустиме значення цього нормативу становить 10%

– Н2 (Норматив достатності основного капіталу): цей норматив показує достатність основного капіталу банку покриття ризиків. Він розраховується як ставлення основного капіталу до активів, виважених за рівнем ризику.

– Н3 (Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного позичальника): цей норматив обмежує максимальний розмір кредиту, який може видати одному позичальнику. Він розраховується як ставлення суми кредиту до регулятивного капіталу банку. Значення цього нормативу має перевищувати 25%.

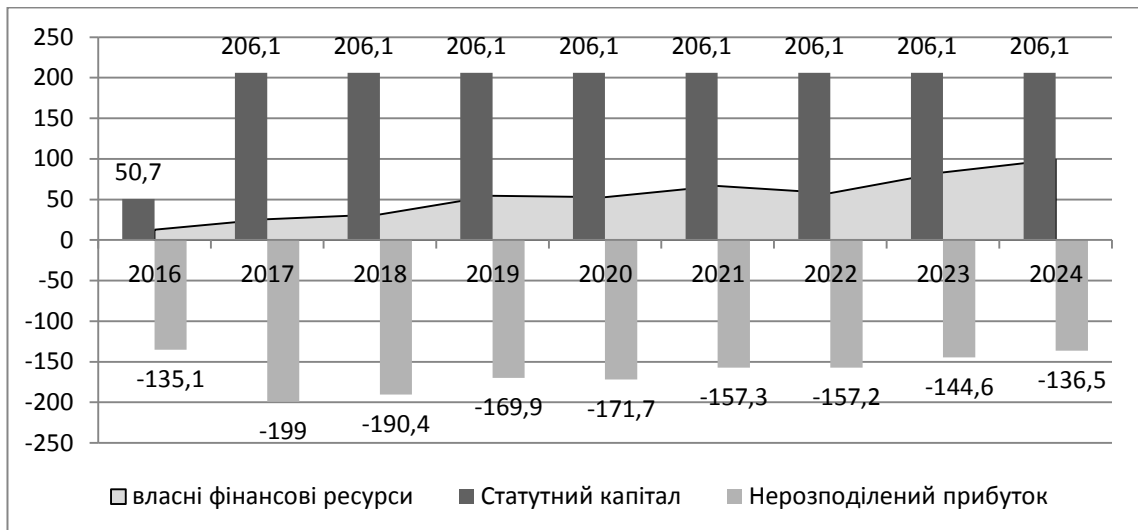

Рис. 2.8. Динаміка складових власних фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2016 – 2024 роки, млрд. грн.

Джерело: розроблено за [20]

В табл. 2.5 представлена динаміка дотримання нормативів капіталу АТ КБ «ПриватБанк». З табл. 2.5 видно, що на протязі досліджуваного періоду АТ КБ «ПриватБанк» дотримувався нормативів капіталу згідно вимог НБУ (окрім 2016 року, коли Н2 був нижче рекомендованих значень, що и призвело до націоналізації банку).

За підсумками 2024 року Банк має достатній рівень капіталу з урахуванням поточних вимог Національного Банку України. Регулятивний капітал Банку на кінець 2024 року становить 59,9 млрд грн, а норматив адекватності регулятивного капіталу 14,96% (при нормі >10%). Всі

нормативні показники ліквідності Банку перевищують норми, встановлені НБУ. Так, на 31 грудня 2024 року коефіцієнт покриття ліквідністю склав 349,46% за всіма валютами (LCRBB) та 306,38% в іноземній валюті (LCRIB) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%

Таблиця 2.5

Динаміка дотримання нормативів капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2016 – 2024 роки

Показники	Роки, на кінець року								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Всього регулятивного капіталу, млрд. грн.	3,5	18,0	19,7	19,2	35,3	40,8	54,5	64,8	59,9
Норматив капіталу 1 рівня, %	17,14	12,96	12,55	19,98	17,27	21,06	20,74	20,94	20,46
Коефіцієнт достатності капіталу, %	17,14	13,06	11,52	19,68	16,55	19,81	16,34	20,5	20,76
Коефіцієнт достатності капіталу (Н2), %	2,10	17,3	17,46	14,15	28,09	18,33	23,78	21,75	-
Коефіцієнт достатності капіталу (Н3), %	-	-	-	7,13	14,06	9,17	11,9	10,88	-

Джерело: розроблено за [20]

Якщо порівняти, наприклад, Н2 АТ КБ «ПриватБанк» з середнім показником по банківській системі (рис.2.9), то можна визначити, що починаючи з 2020 року Н2 АТ КБ «ПриватБанк» перевищує значення даного показника по банківській системі.

Рис. 2.9. Динаміка показника Н2 по АТ КБ «ПриватБанк» та в цілому по банківській системі за 2016 – 2024 роки, станом на кінець року, %

Джерело: розроблено за [20]

Станом на 31 грудня 2024 року, НБУ оновив вимоги до структури капіталу банків відповідно до Положення про порядок визначення банками України розміру регулятивного капіталу №196 від 28 грудня 2023 року, яке вступило в дію з 5 серпня 2024 року. Банки мають дотримуватися нормативів достатності основного капіталу 1 рівня (НОК1) – на рівні 5,625 %; достатності капіталу 1 рівня (НК1) – 7,5 %; достатності регулятивного капіталу (НРК) – 10 % (згідно з поетапним графіком до 1 липня 2025 року). Крім того, банкам надано право залучати до капіталу суму прибутку 2024 року без попереднього погодження НБУ, кошти, отримані для збільшення статутного капіталу, субординовані борги та інструменти з умовами списання / конверсії.

2.2. Аналіз джерел формування залучених фінансових ресурсів АТ КБ «Приватбанк»

Аналізуючи формування залучених ресурсів АТ КБ «ПриватБанк», зауважимо, що вони складаються з коштів клієнтів на інших залучених ресурсів. Перш за все, на що слід звернути увагу, це структура залучених ресурсів. З рис. 2.10 видно, що кошти клієнтів банку складали за досліджуваний період (с 2016 по 2024 рік) більше 90% загального обсягу залучених ресурсів.

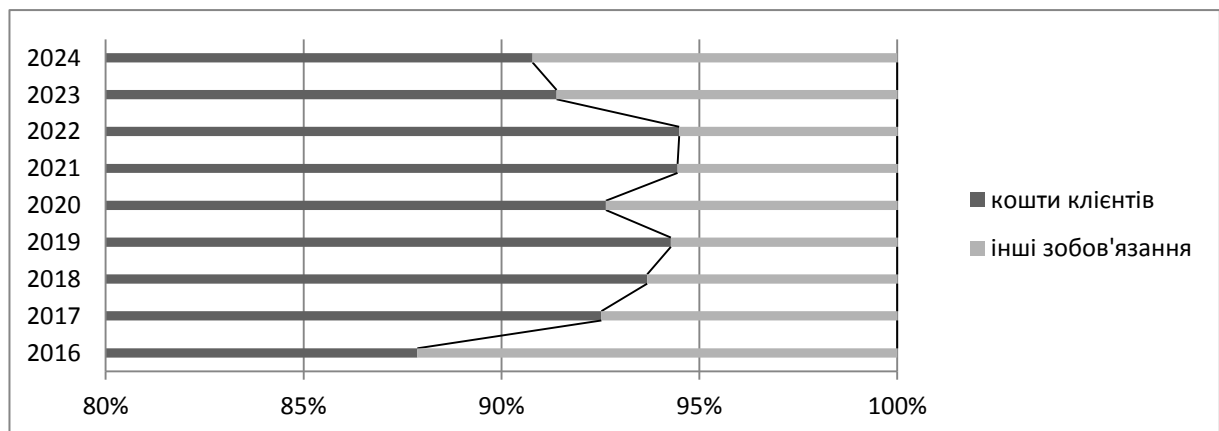

Рис. 2.10. Структура коштів клієнтів в АТ КБ «ПриватБанк» за 2016 – 2024 роки

Джерело: розроблено за [20]

В табл. 2.6 наведена динаміка коштів клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020 – 2024 роки.

Таблиця 2.6

Динаміка коштів клієнтів АТ КБ «ПриватБанк»
за 2020 – 2024 роки, млн. грн.

Показники	Станом на кінець року					Відхилення (+,-) 2024/2019	
	2020	2021	2022	2023	2024	млн. грн.	В %
Залучені ресурси	329700	334681	482807	595162	672691	342991	204,0
З них							
Кошти клієнтів	312708	325303	471970	549687	611556	298848	195,6
Кошти фізичних	227704	229350	340332	391514	438047	210343	192,4
Кошти юридичних осіб	54748	95711	131031	157329	172267	117519	314,7
Інші залучені ресурси	16992	9378	10837	45475	61135	44143	359,8

Джерело: розроблено за [20]

В табл. 2.6 спостерігається стійка тенденція щорічного зростання коштів АТ КБ «Приватбанк», отриманих від клієнтів. За досліджуваний період вони зросли в два рази і склали 611,6 млрд. грн. станом на початок 2025 року. Кошти клієнтів банку складаються станом на початок 2025 року з коштів фізичних осіб на 70% і коштів корпоративного сектору на 30%, за досліджуваний період кошти юридичних осіб зросли на 3 в.п., а фізичних осіб знизились на такий же відсоток.

В табл. 2.7 наведена динаміка та структура коштів корпоративних клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за останні 5 років (з 2019 по 2024 роки). З табл. 2.7 видно, що кошти корпоративних клієнтів банку станом на початок 2025 року складаються з коштів на вимогу та строкових. Кошти суб'єктів господарювання на вимогу станом на кінець 2024 року склали 157,6 млрд. грн., що в 4 рази більше ніж станом на початок 2020 року. Частка строкових коштів знизилась за досліджуваний період на 12,6 в.п. і складала станом на 31.12.2024 року 8,5%, проти 21,1% станом на 31.12.2019 року, частка ж коштів на вимогу зросла на 12,6 в.п. і складала на кінець періоду дослідження 91,5%. Динаміка строкових коштів та коштів на вимогу АТ КБ

«ПриватБанк» ідентична динаміки коштів в цілому по банківській системі за досліджуваний період. Строкові кошти юридичних осіб зросли з 2019 року на 38% і складала на 01.01.2025 року 14,7 млрд. грн.

Таблиця 2.7

Динаміка коштів корпоративних клієнтів АТ КБ «ПриватБанк»
за 2019 – 2024 роки, млн. грн.

Показники	Станом на кінець року						Відхилення (+,-) 2024/2019	
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	млн. грн.	В %
Кошти юридичних осіб, млн. грн.	50448	84237	95711	131031	157329	172267	121819	241,5
З них								
строкові, млн. грн.	10626	14813	12487	14209	12696	14714	4088	38,5
У тому числі в іноземній валюті	7641	9108	8353	11469	11272	12298	4657	60,9
на вимогу, млн. грн.	39822	69333	83224	116822	144633	157553	117731	295,6
У тому числі в іноземній валюті	6872	14933	18254	36715	40261	42239	35367	514,7
Кошти юридичних осіб, %	100	100	100	100	100	100	x	x
строкові, %	21,1	27,1	13,0	10,8	8,1	8,5	-12,6	x
на вимогу, %	78,9	72,9	87,0	89,2	91,9	91,5	12,6	x
З них в іноземній валюті								
строкові, %	52,6	37,9	31,4	23,8	21,9	22,5	-30,1	x
на вимогу, %	47,4	62,1	68,6	76,2	78,1	77,5	30,1	x

Джерело: розроблено за [20]

З табл. 2.7 можна спостерігати той факт, що АТ КБ «ПриватБанк» залучає фінансові ресурси не тільки в національній, а і в іноземній валюті. Так станом на 01.01.2025 року у суб'єктів господарювання запозичено 54,5 млрд. грн. в іноземній валюті (з них – 42,2 млрд. грн. на вимогу, та 12,3 млрд. грн. – в строкові депозити), що в 3,7 рази більше ніж станом на кінець 2019 року.

За галузями економіки, більшу частку коштів на депозити АТ КБ «ПриватБанк» залучає зі сфери послуг -38,6 % станом на початок 2025 року, на другому місці – виробництво (25,2 % станом на початок 2025 року), на

третьому – торгівля (23,1% станом на початок 2025 року) – рис. 2.11. За досліджуваний період (з 2019 року по 2024 рік) структура коштів корпоративних клієнтів за галузями економіки не змінилась.

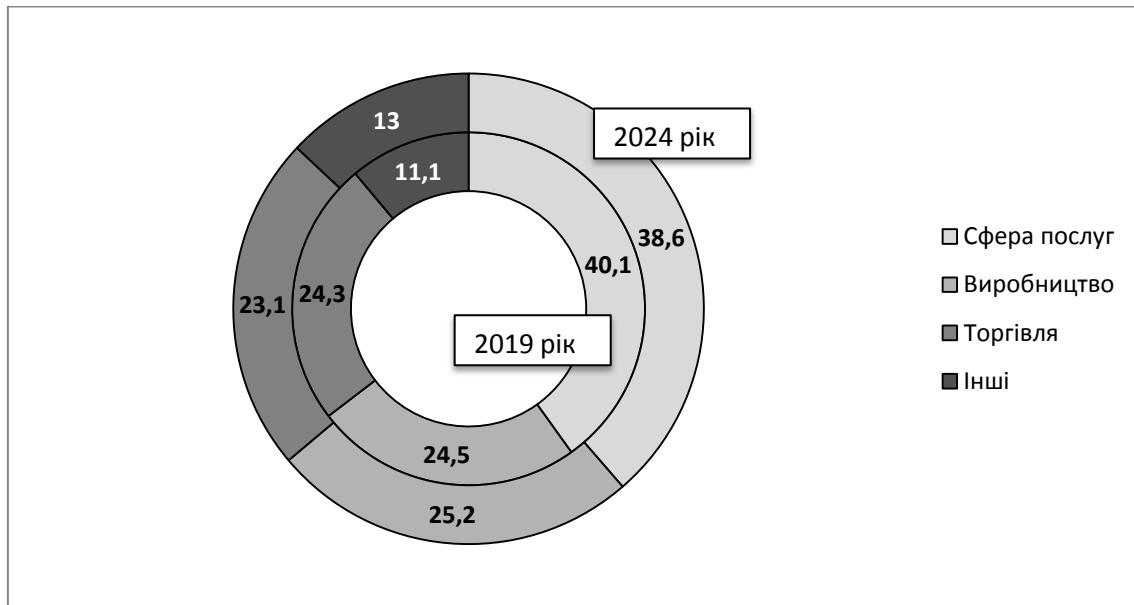

Рис. 2.11. Розподіл коштів корпоративних клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за галузями економіки, %
Джерело: розроблено за [20]

З ціллю залучення коштів, АТ КБ «ПриватБанк» пропонує своїм корпоративним та індивідуальним клієнтам різноманітні депозитні продукти. В Додатку А представлено порівняння депозитів для юридичних осіб та підприємців.

В табл.2.8 наведена динаміка коштів фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» за 2019 – 2024 роки. Перевищення темпів росту коштів на вимогу змінило структуру депозитів по секторам економіки. Так наприкінці 2019 року кошти фізичних осіб на рахунках АТ КБ «ПриватБанк» склались з 52,2% строкових вкладів та 47,8% на вимогу, а станом на початок 2025 року строкові кошти знизились на 33,8 в.п. і складали в структурі коштів 18,4%. Щодо динаміки коштів, то кошти на вимогу фізичних осіб зросли з 2019 року в 4 рази і складали на початок 2025 року 357,3 млрд. грн., а строкові знизились на 19% і складали 80,7 млрд. грн. проти 88,2 млрд. грн. на початок 2020 року.

Таблиця 2.8

**Динаміка коштів фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк»
за 2019 – 2024 роки, млн. грн.**

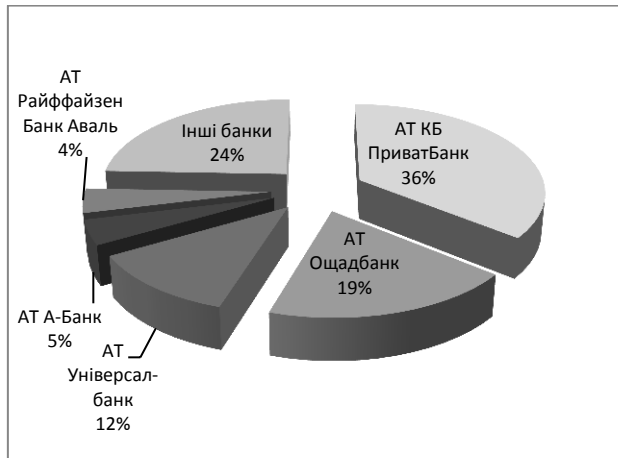
Показники	Станом на кінець року						Відхилення (+,-) 2024/2019	
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	млн. грн.	В %
Кошти фізичних, з них	189995	225043	229350	340332	391514	438047	248052	130,6
строкові, млн. грн.	99168	102374	88128	88584	77312	80732	-18436	-18,6
У тому числі в іноземній валюті	43618	43271	25357	33016	78276	15215	-28403	-65,1
на вимогу, млн. грн.	90827	122470	141222	251748	314202	357315	266488	293,4
У тому числі в іноземній валюті	24610	24454	37483	58069	23154	100894	76284	310,0
Кошти фізичних, %	100	100	100	100	100	100	x	x
строкові, %	52,2	45,0	38,4	26,0	19,7	18,4	-33,8	x
на вимогу, %	47,8	55,0	61,6	74,0	80,3	81,6	33,8	x
З них в іноземній валюті								
строкові, %	63,9	63,9	40,4	36,2	77,2	13,1	-50,8	x
на вимогу, %	36,1	36,1	59,6	63,8	22,8	86,9	+50,8	x

Джерело: розроблено за [20]

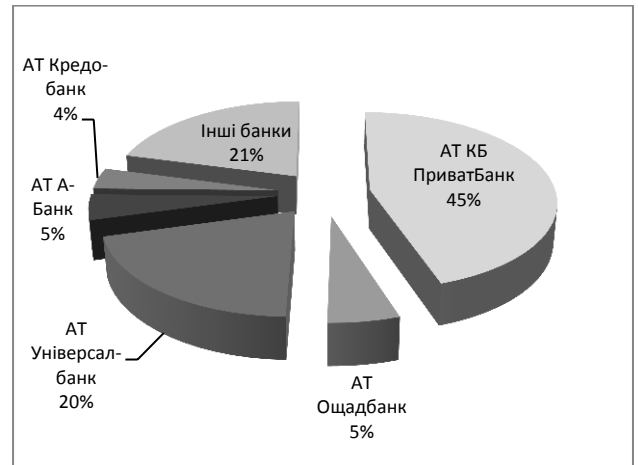
Фізичні особи також зберігають свої кошти в АТ КБ «ПриватБанк» в іноземній валюті. Так на початок 2025 року в коштах на вимогу їх частка складала 28% (наприкінці 2019 року – 27%), а строкових - 19%. В порівнянні з кінцем 2019 року частка депозитів в іноземній валюті в строкових депозитах скоротилась на 25 в.п.

У банку обслуговується станом на початок 2025 року 24,2 млн. фізичних осіб з приводу зберігання своїх коштів на строкових депозитах та депозитах на вимогу, з них 4,4 млн. клієнтів зберігає кошти в іноземній валюті. Отже, питома вага АТ КБ «ПриватБанк» за кількістю клієнтів – фізичних осіб складає 36% від зазначених клієнтів по банківській системі України (45% усіх клієнтів, що зберігають кошти у іноземній валюті) (рис. 2.12).

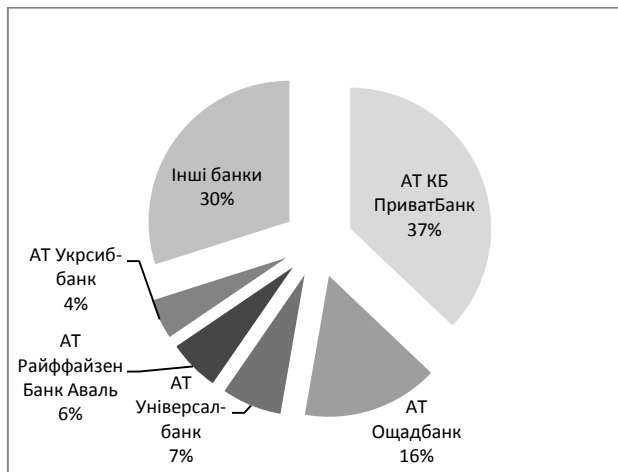
Частка клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» в кількості клієнтів, що зберігають свої кошти на рахунках банків України

Частка клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» в кількості клієнтів, що зберігають свої кошти на рахунках банків України в іноземній валюті

Частка АТ КБ «ПриватБанк» в депозитному портфелі фізичних осіб банківської системи України

Частка АТ КБ «ПриватБанк» в депозитному портфелі фізичних осіб банківської системи України в іноземній валюті

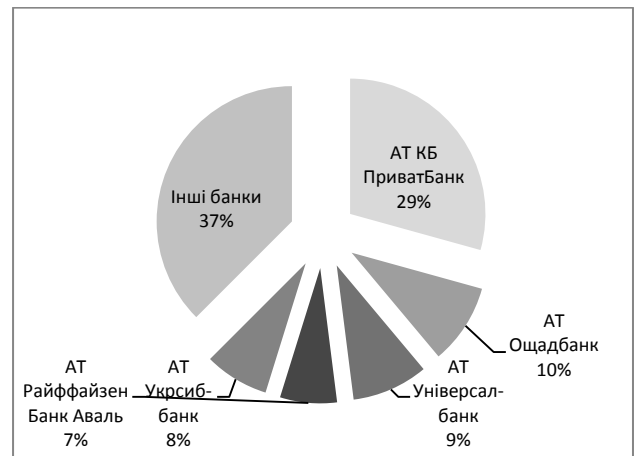

Рис. 2.12. Частка АТ КБ «ПриватБанк» в депозитному портфелі фізичних осіб банківської системи України станом на 01.01.2025 року
Джерело: розроблено за [19, 20]

З рис. 2.12 видно, що АТ КБ «ПриватБанк» має не тільки найбільшу частку вкладників – фізичних осіб в банківській системі України, но й самий великий за розміром депозитний портфель домогосподарств. Так, обсяг коштів фізичних осіб, що розміщені в банку станом на початок 2024 року складає 37% депозитного портфелю домогосподарств банківської системи і

29% депозитного портфелю домогосподарств банківської системи в іноземній валюті.

Тарифи на депозити фізичним особам в АТ КБ «ПриватБанк» наведено в Додатку Б.

Щодо інших ресурсів, то частка їх незначна. В табл. 2.9 наведена динаміка інших ресурсів АТ КБ «ПриватБанк». Найбільша стаття з них – резерви під юридичні ризики.

Таблиця 2.9

Динаміка інших ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» за 2016 – 2024 роки

Показники	Роки, на кінець року								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Кредити, отримані від фінансових організацій	-	-	-	-	-	-	-	2,6	6,2
Зобов'язання з лізингу	-	-	-	-	-	1,6	1,4	1,2	1,5
Інші фінансові активи	1,9	1,7	2,2	1,5	2,9	2,2	1,2	1,8	2,4
Резерви під юридичні ризики	1,3	2,3	2,1	0,6	9,0	2,6	3,7	3,4	4,3
Інші забезпечення	1,2	1,3	1,0	2,7	3,1	2,0	3,1	2,0	1,7

Джерело: розроблено за [19, 20]

З урахуванням того, що АТ КБ «ПриватБанк» є високоприбутковий банк, механізм формування фінансових ресурсів банку є ефективним.

Висновки до розділу 2

З проведеного дослідження в розділі 2 можна зробити наступні висновки.

1. АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним Банком з фокусом на роздрібний сегмент та вибірковою присутністю в корпоративному сегменті. Це найкрупніший банк України, заснований на державній власності. На АТ КБ «ПриватБанк» на 31.12.2024 року припадало: 25% активів, 23% зобов'язань та 28% капіталу банківської системи України. До того ж банку належать 23% коштів клієнтів банківського сектору та 22% всіх відокремлених підрозділів банків. В 2024 році чистий прибуток банківської системи України складався на 44% з чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк».

2. За останні дев'ять років (період за який проводиться дослідження) АТ КБ «ПриватБанк» нарощував клієнтську базу, яка проявилась в зростанні активів та зобов'язань, та власний капітал. З кінця 2017 року до початку 2025 року активи АТ КБ «ПриватБанк» зросли в 3 рази, спостерігається зростання за всіма видами активів, особливо коштами банків, що зросли в 25 разів. Отже, гроші та еквіваленти зросли в 3,6 рази, інвестиції в цінні папери зросли в 2,8 разів, кредитний портфель зріс в 3 рази. Найбільшим активом АТ КБ «ПриватБанк» є цінні папери, які обліковуються як за справедливою, так і за амортизаційною вартістю. Якщо розглядати динаміку кредитного портфеля клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за останні шість років, то можна побачити, що кредитний портфель банку зріс в 2 рази, з нього кредити суб'єктам підприємництва – в 2,5 рази, кредити фізичним особам – в 1,7 рази.

3. Вже тривалий час обслуговування банками клієнтів – це не тільки їх кредитування чи розміщення депозитних коштів, а і ряд некредитних продуктів, обсяг яких щорічно зростає в процесі удосконалення діджиталізації банківських процесів. Значний приплив коштів і їх розміщення, а також розширення обсягу різноманітних послуг за які банк отримує непроцентний дохід, зменшення резервів під кредитні операції за рахунок підвищення якості кредитного портфеля сприяли зростанню позитивних фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» за весь досліджуваний період.

4. З моменту зміни власника фінансові ресурси АТ КБ «Приватбанк» зросли в 3,5 рази. Динаміка росту мала стійку тенденцію за усіма складовими ресурсів. Так обсяг залучених ресурсів за досліджуваний період зріс в 3,2 рази, а власних – в 8,3 разів. Хоча в 2019 та 2021 роках темпи зростання власних ресурсів були нижчі за показники попередніх років. Щодо структури ресурсів, то що частка власних ресурсів зросла за досліджуваний період на 8 в.п. і складала наприкінці 2024 року 13,8%. Відповідно частка залучених ресурсів знизилась на 8 в.п. і станом на 01.01.2025 року складала 86,2%.

5. Фінансові ресурси АТ КБ «ПриватБанк» на початок 2025 року склали 22% від ресурсів банківської системи України (при цьому частка в капіталі складає 26%). Це ще раз підтверджує, АТ КБ «ПриватБанк» є найкрупнішим банком України. Аналізуючи стан власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за досліджуваний період, зауважимо, що щорічне отримання прибутку на протязі 2018 – 2024 років зменшило нерозподілений збиток банку, отриманий в 2016 – 2017 роках і збільшило власний капітал на 86,4 млрд. грн.

6. За підсумками 2024 року Банк має достатній рівень капіталу з урахуванням поточних вимог Національного Банку України. Регулятивний капітал Банку на кінець 2024 року становить 59,9 млрд грн, а норматив адекватності регулятивного капіталу 14,96% (при нормі >10%). Всі нормативні показники ліквідності Банку перевищують норми, встановлені НБУ. Так, на 31 грудня 2024 року коефіцієнт покриття ліквідністю складав 349,46% за всіма валютами (LCRBB) та 306,38% в іноземній валюті (LCRIB) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%

7. Аналізуючи формування залучених ресурсів АТ КБ «ПриватБанк», зауважимо, що вони складаються з коштів клієнтів на інших залучених ресурсів. Кошти клієнтів банку склали за досліджуваний період (с 2016 по 2024 рік) більше 90% загального обсягу залучених ресурсів. Кошти клієнтів банку складаються станом на початок 2025 року з коштів фізичних осіб на 70% і коштів корпоративного сектору на 30%.

8. Кошти корпоративних клієнтів банку станом на початок 2025 року складаються з коштів на вимогу та строкових. Кошти суб'єктів господарювання на вимогу станом на кінець 2024 року склали 157,6 млрд. грн., що в 4 рази більше ніж станом на початок 2020 року. Частка строкових коштів знизилась за досліджуваний період на 12,6 в.п. і складала станом на 31.12.2024 року 8,5%, проти 21,1% станом на 31.12.2019 року, частка ж коштів на вимогу зросла на 12,6 в.п. і складала на кінець періоду дослідження 91,5%. Динаміка строкових коштів та коштів на вимогу АТ КБ

«ПриватБанк» ідентична динаміки коштів в цілому по банківській системі за досліджуваний період. Строкові кошти юридичних осіб зросли з 2019 року на 38% і складала на 01.01.2025 року 14,7 млрд. грн.

9. За галузями економіки, більшу частку коштів на депозити АТ КБ «ПриватБанк» залучає зі сфери послуг -38,6 % станом на початок 2025 року, на другому місці – виробництво (25,2 % станом на початок 2025 року), на третьому – торгівля (23,1% станом на початок 2025 року) – рис. 2.11. За досліджуваний період (з 2019 року по 2024 рік) структура коштів корпоративних клієнтів за галузями економіки не змінилась.

10. АТ КБ «ПриватБанк» має не тільки найбільшу частку вкладників – фізичних осіб в банківській системі України, но й самий великий за розміром депозитний портфель домогосподарств. Так, обсяг коштів фізичних осіб, що розміщені в банку станом на початок 2024 року складає 37% депозитного портфелю домогосподарств банківської системи і 29% депозитного портфелю домогосподарств банківської системи в іноземній валюті.

11. Наприкінці 2019 року кошти фізичних осіб на рахунках АТ КБ «ПриватБанк» складались з 52,2% строкових вкладів та 47,8% на вимогу, а станом на початок 2025 року строкові кошти знизились на 33,8 в.п. і складала в структурі коштів 18,4%. Щодо динаміки коштів, то кошти на вимогу фізичних осіб зросли з 2019 року в 4 рази і складала на початок 2025 року 357,3 млрд. грн., а строкові знизились на 19% і складала 80,7 млрд. грн. проти 88,2 млрд. грн. на початок 2020 року.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ

3.1. Зарубіжний досвід удосконалення формування фінансових ресурсів банків

Застосовуючи інновації, зарубіжні банки можуть запропонувати своїм клієнтам різноманітні послуги, використовуючи прогресивні технології обслуговування споживачів. Крім того, в умовах обмежених фінансових ресурсів інновації сприяють їхньому раціональному використанню. У зв'язку з цим у зарубіжних країнах широке поширення набуває інноваційна діяльність банків у формуванні фінансових ресурсів.

Інновації у банківській діяльності у зарубіжних країнах здійснюються за такими напрямками, як

- Internet-banking;
- мобільні додатки для смартфонів та планшетів;
- участь банків у соціальних мережах;
- автоматизовані відділення банків та термінали самообслуговування.

Загалом, найбільш перспективні інноваційні послуги, на сьогодні, базуються на потребах клієнтів у надійному, якісному та швидкому обслуговування. Тому до перспективних напрямів інноваційної діяльності банків можна зарахувати Private Banking, Інтернет-еквайринг, мультивалютні вклади, оптимізація безготівкових розрахунків.

Наприклад, сучасний розвиток банківської системи Китаю характеризується взаємним проникненням капіталів банківської системи однієї країни до іншої. Багато в чому це обумовлено глобалізаційними процесами у світовій економіці, удосконаленням банківських технологій, поліпшенням якості послуг, що надаються банками, розвитком зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим у

Китаї спостерігається значне посилення конкурентної боротьби не лише між національними, але і зарубіжними фінансово-банківськими інститутами. У Китаї широко поширене використання альтернативних джерел фінансових ресурсів банків для розширення діяльності та реалізації інвестиційних проектів.

Як такі джерела розглядаються угоди M&A, залучення зовнішніх кредитів, вихід на Шанхайську та інші фондові біржі, а також міжнародні біржові майданчики за допомогою емісії корпоративних облігацій, єврооблігацій та первісної публічної пропозиції акцій на біржі (IPO). Розміщення акцій на фондовій біржі банками у Китаї є одним із основних інструментів фінансування подальшого розвитку банку. Отже, можна дійти до висновку, що IPO має деякі переваги над іншими джерелами залучення капіталу.

Слід зазначити, що в формуванні ресурсної бази банки Китаю використовують різні методи, спрямовані на підвищення ефективності вибраного способу формування. Серед методів підвищення ефективності використання способів формування ресурсної бази банків у Китаї можна виділити:

- збільшення лімітів кредитування;
- формування резерву коштів надання як застави;
- відпрацювання механізмів залучення міжнародних позик із використанням послуг досвідчених професійних організаторів;
- активна робота з міжнародними рейтинговими агентствами щодо підтримки та підвищення міжнародних кредитних рейтингів банку;
- надання консультацій клієнтам з питань структурування угоди на попередньому етапі;
- проведення роботи зі збільшення лімітів страхового покриття АСЕК;
- підвищення рівня менеджменту та корпоративного управління;
- постійне вдосконалення послуг, що надаються та ін.

Таким чином, створення об'єктивних передумов для розширення та практики проведення IPO китайськими банками може розглядатися як основні напрямки їх діяльності найближчим часом, що вимагає розробки методичного інструментарію організації залучення ресурсів у банківський сектор через IPO.

У Німеччині, поряд із традиційними інструментами формування ресурсної бази банків, нині виділяють нетрадиційні інструменти: краудфандинг, краудінвестинг, краудбанкінг. Краудфандинг – залучення фінансових ресурсів від великої кількості людей з метою реалізації продукту або послуги, допомоги нужденним, проведення заходів, підтримка як фізичних, так і юридичних осіб тощо.

Краудфандинг є новим методом фінансування проектів за допомогою інтернету та дозволяє зменшити роль посередників, а також набирає обертів при фінансуванні стартапів. Впровадження краудфандингу, а саме краудфандингових платформ, дозволило банкам Німеччини залучити велику кількість нових клієнтів, користуватися популярністю в соціальних мережах, а також отримувати винагороду у разі вдалих угод.

Краудінвестинг – передбачає наявність фінансової винагороди, яку отримує інвестор в обмін на свою підтримку. Основою краудінвестингу є масова оцінка перспективності та необхідності реалізації запропонованих проектів. Впровадження краудінвестингу, а саме краудінвестингових платформ, дозволить банкам залучити велику кількість клієнтів, а також отримувати винагороду в у разі успішних угод.

Краудбанкінг являє собою банківський сервіс для фізичних та юридичних осіб із залучення та розміщення коштів без посередників. Краудбанкінг дозволить банку залучити значну кількість клієнтів, у той час як клієнти зможуть розміщувати кошти під вищі відсоткові ставки, а також запозичувати – під нижчі відсоткові ставки за малу оплату платформи.

Таким чином, нетрадиційні інструменти формування ресурсної бази в Німеччині дозволяють банкам бути не тільки клієнтоорієнтованими,

виводити на ринок нові продукти та послуги, а також бути готовими та відкритим для інновацій.

На нашу думку, багато банків вдаються до нетрадиційних інструментів для того, щоб залишатися конкурентоспроможними серед мобільних операторів, інтернет-компаній та ін. При цьому банки, які почнуть розвивати напрямок краудекономіки, будуть успішні, оскільки у найближчому майбутньому місце банків як цифрових експертів займе експертне співтовариство.

Слід зазначити, що залишиться місце і для традиційних інструментів формування банківських ресурсів, але не таке значне. Шляхи удосконалення традиційних інструментів в закордонних банках можна представити на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Традиційні інструменти формування банківських ресурсів в закордонних банках

Джерело: розроблено за [21]

Ще один приклад інструментів формування фінансових ресурсів в зарубіжних банках представлений на рис. 3.2.

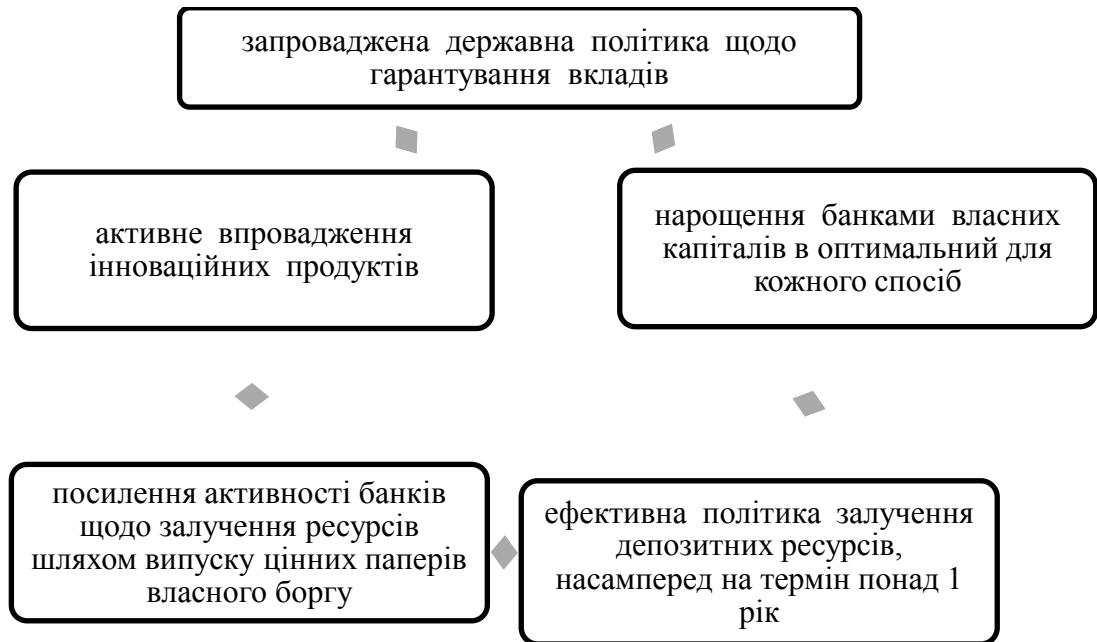

Рис. 3.2. Приклад формування фінансових ресурсів в зарубіжних банках
Джерело: розроблено за [22]

Отже, фінансові ресурси грають визначальну роль діяльності банківських установ. При розгляді ресурсів банків необхідно враховувати різнобічні прояви їх значення, які перебувають під впливом мікроекономічних та макроекономічних факторів, та у свою чергу сприяють формуванню передумов удосконалення діяльності банків та розвитку економіки країни.

Таким чином, досвід зарубіжних банків показує, що успішне формування фінансових ресурсів потребує диверсифікації джерел, активного управління ліквідністю, впровадження цифрових технологій та сталого розвитку фінансових інновацій.

Розглянемо ці шляхи більш детально:

1. Диверсифікація джерел фінансування: багато зарубіжних банків активно диверсифікують свої джерела фінансування, щоб знизити залежність від одного або кількох джерел і підвищити фінансову стійкість.

2. Розвиток цифрових технологій: банки активно впроваджують цифрові технології для залучення клієнтів та оптимізації процесів формування фінансових ресурсів.

3. Активне управління ліквідністю: закордонні банки приділяють велику увагу управлінню ліквідністю, щоб забезпечити своєчасне виконання своїх зобов'язань та уникнути фінансових ризиків.

4. Розвиток фінансових інновацій: банки беруть активну участь у розвитку нових фінансових інструментів та технологій для залучення коштів та покращення якості обслуговування клієнтів.

3.2. Шляхи подолання проблем та перспективи формування банківських ресурсів в сучасних умовах

У сучасних умовах функціонування комерційні банки стикаються з різними труднощами для формування ресурсної бази. Ситуація ускладнюється обмеженою кількістю вільних ресурсів населення та суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим існує необхідність пошуку та обґрунтування нових можливостей банку при формуванні ресурсної бази. Важливим аспектом є те, що діяльність комерційного банку знаходиться в прямій залежності від довіри клієнтів і потребує зусиль, вкладених у його зміцнення. У зв'язку з цим необхідно вживати заходів щодо підвищення довіри населення до вітчизняної банківської системи. Необхідно проводити роботу по зміцненню іміджу банка.

Основні проблеми формування фінансових ресурсів банків включають внутрішні і зовнішні чинники, такі як низька капіталізація, неефективна депозитна політика, ризики неповернення кредитів, зміни в законодавстві і конкуренція на ринку. Ці проблеми можуть призводити до зниження прибутковості, погіршення фінансового стану і навіть банкрутства банків.

1. Внутрішні проблеми:

1) Недостатня капіталізація: нестача власного капіталу може обмежувати можливості банку з видачі кредитів та інвестування, роблячи його більш уразливим до фінансових потрясінь.

2) Неоптимальна структура пасивів: неправильний розподіл коштів між власними та залученими ресурсами, а також між різними видами депозитів може призвести до погіршення ліквідності та збільшення ризиків.

3) Низька якість управління: неефективне управління ризиками, включаючи кредитний, процентний та ліквідний ризики, може призвести до фінансових втрат та збитків.

4) Недостатній розвиток сучасних банківських технологій: відставання в галузі цифрових технологій може знижувати ефективність операцій та погіршувати якість обслуговування клієнтів, що призводить до втрати конкурентоспроможності.

5) Недостатня грамотна депозитна політика: неправильна політика залучення депозитів, наприклад надмірна залежність від короткострокових депозитів, може створювати ризики ліквідності.

2. Зовнішні проблеми:

1) Зміни у законодавстві: нові правила та вимоги регуляторів, наприклад, у сфері боротьби з відмиванням грошей або захисту даних, можуть створювати додаткові витрати та ускладнювати діяльність банків.

2) Кредитний ризик: неповернення кредитів з боку позичальників може призводити до збитків та погіршення фінансового стану банку.

3) Ризик ліквідності: перевищення зняття над доступними коштами може призвести до неплатоспроможності банку.

4) Ризик процентної ставки: зміна процентних ставок може впливати на вартість активів та пасивів банку, створюючи ризики для прибутку та фінансової стійкості.

5) Конкуренція на ринку: висока конкуренція з боку інших банків та фінансових інститутів може призводити до зниження відсоткових доходів та збільшення витрат на залучення клієнтів.

б) Несприятливі економічні умови: економічний спад, інфляція та інші макроекономічні чинники можуть негативно впливати на фінансовий стан банків, знижуючи попит на кредити та збільшуючи ризики.

Для вирішення цих проблем банки повинні проводити грамотну фінансову політику, підвищувати свою капіталізацію, удосконалювати системи управління ризиками.

При формуванні ресурсної бази необхідно враховувати такі специфічні принципи:

- принцип забезпечення оптимального рівня витрат (тобто будь-який комерційний банк має прагнути отримати максимальний дохід від розміщення ресурсів при мінімальних витратах на їх залучення, використовуючи всі доступні сучасні способи та методи управління витратами);

- принцип безпеки проведення депозитних операцій та підтримки надійності роботи банку (тобто забезпечити залучені ресурси, розміщені в вклади та депозити гарантією повернення, що дозволить підвищити довіру клієнтів до банку та підтримувати імідж банку. В основі забезпечення гарантії повернення вкладів: формування відповідних резервів та грамотна політика у сфері активних операцій банку).

Дотримуючись даних принципів, банк зможе сформувати напрями в організації депозитного процесу та забезпечити ефективність та оптимізацію ресурсної основи. У свою чергу, ресурсна база здійснює прямий вплив на ліквідність та платоспроможність банку. Масштаби діяльності банку, а, отже, розміри його доходів, залежать від обсягу коштів, залучених їм у депозити та вклади. У зв'язку з цим виникає конкурентна боротьба між банками за залучення ресурсів.

Основою благополучної та ефективної роботи банків із вкладами є наявність широкої депозитної лінійки, яка зможе задовольнити потреби та інтереси більшості клієнтів. Банкам необхідно сформувати у споживача образ

вкладу як ефективного інструменту управління своїми коштами без будь-якого ризику. Тому традиційно одним із основних напрямів збільшення ресурсної бази банків є перегляд переліку вкладів (депозитів) та їх привабливості для клієнтів, тобто можливості зацікавити клієнтів, здійснивши пропозицію найвигідніших умов чи додаткового обслуговування.

З метою ефективного формування депозитної політики можна запропоновано вклади, орієнтовані на клієнтів із різним рівнем доходів. Для цього необхідно проводити сегментування депозитного портфеля за клієнтами. Безумовно, комерційні банки розподіляють клієнтів за різними групами, наприклад, на резидентів та нерезидентів, за віком, по валюті, по термінах вкладу тощо. Але, на наш погляд, також доцільно класифікувати клієнтів у взаємозв'язку двох показників: середнього залишку коштів на поточних рахунках клієнта та сум, розміщених ним на депозитних рахунках банку. Банк також може запропонувати комплексні продукти, що включають елементи депозитних та страхових продуктів, розробити вкладні продукти, спрямовані на задоволення майбутніх потреб вкладників у житло, оплаті за навчання та інше.

Необхідно здійснювати контроль оптимального терміну та обсягу зберігання коштів. Формування достатньої за обсягами та оптимальної ресурсної бази банку насамперед залежить від збалансованості за термінами джерел залучення та напрями їхнього розміщення. Стабільність банківської діяльності залежить від динамічної рівноваги активів та пасивів. На даний момент пасиви та активи більшості комерційних банків та в цілому банківської системи не збалансовані за строками, тобто, пасиви значно коротші за активи, що свідчить про необхідність підвищення попиту на довгострокові ресурси.

Важливим для залучення коштів є якість обслуговування, що представляє сукупність властивостей та ознак банківських продуктів, які зумовлюють здатність задовольняти потреби та запити клієнтів, відповідати

своєму призначенню та вимогам, що висуваються. Поліпшення якості послуг повинна передувати оцінка лояльності клієнтів банку. Для оцінки лояльності клієнтів у комерційному банку можуть використовуватися такі методи, як у комплексі або окремо:

- індекс задоволеності клієнтів (для вимірювання рівня задоволеності клієнтів обслуговуванням у банку та виявлення його сильних та слабких сторін);

- індекс споживчої лояльності (для визначення частки клієнтів, відданих банку та готових його рекомендувати);

- модель SERVQUAL (для виявлення відповідності якості обслуговування та відповідності видів та якості банківських продуктів очікуванням клієнтів);

- метод «таємний покупець» (для оцінки якості обслуговування клієнтів з погляду дотримання відповідальними спеціалістами установ банку.

У рамках жорсткої конкуренції вже недостатньо запропонувати клієнту вигідну відсоткову ставку, йому необхідно створити сприятливі умови під час обслуговування, а для окремої категорії клієнтів – запропонувати можливість індивідуального обслуговування. Важливе значення у залученні ресурсів має розвиток дистанційного банківського обслуговування, а також пропозиція бонусних програм від торгових мереж та партнерів банків. Клієнти воліють відкривати поточні рахунки в банках, що пропонують їхню найбільшу кількість.

Таким чином, в даний час комерційні банки потрапляють під вплив різних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. На ефективне формування ресурсної бази банку впливають зовнішні та внутрішні чинники. Нині негативний вплив зовнішніх факторів набуває особливої актуальності. На цю групу факторів банки не можуть вплинути безпосередньо. У зоні доступного управління є внутрішні чинники. Серед основних можна виділити:

- 1) високі витрати на забезпечення банківської діяльності;

- 2) нестача актуальних банківських продуктів, особливо спрямованих на залучення коштів громадян;
- 3) відсутність використання передових методів налагодження та підтримки комунікації з клієнтами;
- 4) незбалансованість структури джерел банківських ресурсів, зокрема надмірна ліквідність;
- 5) низький темпи зростання ресурсної бази банків.

З урахуванням сказаного, основними заходами щодо збільшення ресурсної бази банку є:

1. Зниження витрат на забезпечення банківської діяльності та нарощування прибутку як джерела власної ресурсної бази.

2. Розробка та використання банківських продуктів, спрямованих на залучення коштів громадян та відповідних сучасним потребам банківського ринку. Пропонується за допомогою маркетингових інструментів залучення громадян та стимулювання користування пропонованим банківським продуктом (застосування різних бонусів та премій на рахунок, наданням можливості використовувати овердрафт у межах середньомісячних надходжень з цього приводу). На підставі практики зарубіжних банків, які використовують подібні методи в своїй діяльності, приріст залучених коштів за рахунок реалізації розглянутих методів становить 2-3%.

3. Розробка та впровадження передових методів налагодження та підтримки комунікації з клієнтами. З процесом цифровізації суспільства та економіки та дедалі ширшого використання інтернет-технологій великою мірою пов'язане скорочення та інших видів витрат. Впровадження передових методів налагодження та підтримки комунікації з клієнтами веде не лише до підвищення лояльності до банку, підвищення його конкурентного становища на ринку банківських послуг, а й до зростання їхньої кількості.

4. Оптимізація структури банківських ресурсів та напрямів їх розміщення. Нині щодо формування ресурсної бази банку найбільшої актуальності набуваю тривалість термінів залучення фінансових ресурсів,

переважно у безвідкличній формі. Що стосується розміщення ресурсів то акцент робиться на коротко і середньострокове розміщення фінансових ресурсів.

На рис. 3.3 представимо власні шляхи удосконалення формування фінансових ресурсів банків України на сучасному етапі.

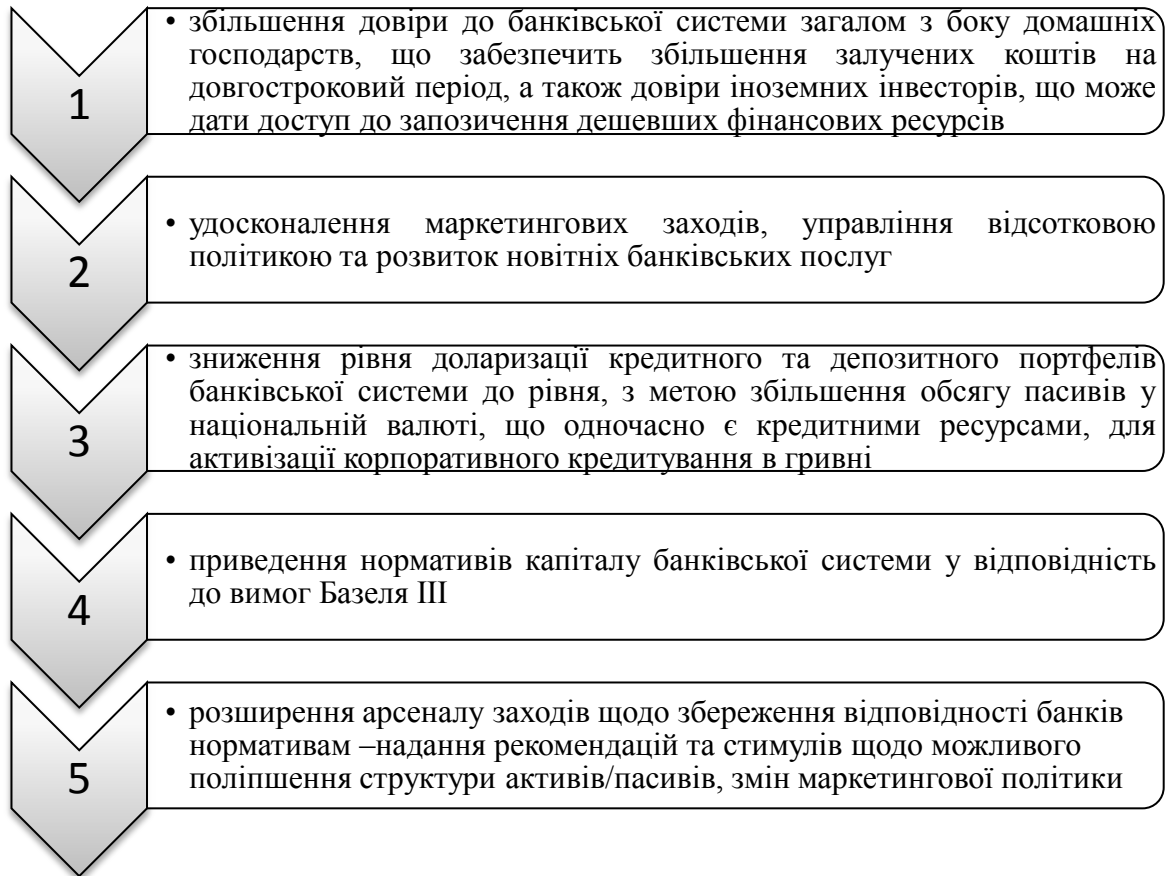

Рис. 3.3. шляхи удосконалення формування фінансових ресурсів банків України на сучасному етапі

Джерело: розроблено автором

Щодо підвищення частки залучених коштів у банківських ресурсах, то воно може бути досягнуто:

- при застосуванні цільових вкладів, виплата яких безпосередньо приурочуватиметься до періоду відпусток, до різних свят;
- при застосуванні нових фінансових послуг, наприклад, з'єднання традиційного депозитного вкладу з цілою сукупністю небанківських послуг – туристичних, страхових тощо;

- при застосуванні виплати відсотків за розміщеними депозитами вперед для здійснення компенсації інфляційних втрат. Вкладник у цьому випадку в ситуації розміщення коштів на конкретний термін негайно отримує дохід, який йому належить;

- при застосуванні спеціально розроблених індивідуальних схем та технологій, що забезпечують оптимізацію та розвиток бізнесу банківського клієнта, страхування його ризиків; закріплення за ним персональних фахівців, які мають необхідні повноваження, надання банківським клієнтам інформаційних та технологічних можливостей кредитної організації, широкої сукупності консультаційних послуг; системи страхування депозитів; гнучкої тарифної політики персонального обслуговування.

- при просуванні комплексу послуг на всій території України з меншими витратами шляхом консолідації витрат на проведення рекламних кампаній та впровадження нових технологій;

- при перегляді структури залучених коштів, знизивши частку дорогих ресурсів;

- при здійсненні диверсифікації банківських ресурсів з метою мінімізації ризику;

- при виплаті відсотків за вкладами вперед, що необхідно з метою компенсації інфляційних втрат;

- при розробці вкладів, орієнтованих на банківських клієнтів, які мають високий рівень доходів (VIP-вклад);

- під час створення служби телемаркетингу (іншими словами, рекламу банківських вкладів та послуг будуть надавати по телефону, при цьому на безкоштовній основі).

Отже, для вдосконалення формування фінансових ресурсів банків можна використовувати різні методи, включаючи оптимізацію депозитної політики, розширення спектра послуг, впровадження цифрових технологій та підвищення ефективності використання капіталу.

Висновки до розділу 3

На основі вивчення зарубіжного досвіду рекомендуємо шляхи удосконалення формування фінансових ресурсів банками України:

1. Оптимізація депозитної політики:

1) Розробка нових видів депозитів: пропозиція депозитів з різними термінами, процентними ставками та умовами, щоб залучити ширше коло клієнтів.

2) Гнучкі відсоткові ставки: встановлення процентних ставок, які реагують на зміни ринкової кон'юнктури та переваги клієнтів.

3) Бонусні програми для вкладників: надання додаткових переваг для вкладників, таких як бонуси, знижки на інші банківські послуги або участь у розіграшах.

4) Поліпшення умов обслуговування: забезпечення зручного та швидкого процесу відкриття та закриття депозитних рахунків, а також оперативне вирішення питань, пов'язаних із депозитами.

2. Розширення спектра послуг:

1) Впровадження нових продуктів та послуг: пропозиція клієнтам нових видів кредитів, інвестиційних продуктів, страхових послуг та інших фінансових продуктів, які відповідають потребам.

2) Розвиток дистанційного банківського обслуговування: надання клієнтам можливості керувати своїми фінансами через інтернет-банк, мобільний банк та інші цифрові канали.

3) Індивідуальний підхід до клієнтів: розробка персоналізованих фінансових рішень, що враховують потреби та переваги кожного клієнта.

3. Впровадження цифрових технологій:

1) Автоматизація банківських операцій: використання сучасних технологій для автоматизації рутинних операцій, таких як обробка платежів, видача кредитів та обслуговування клієнтів.

2) Розвиток онлайн-банкінгу та мобільного банкінгу: забезпечення зручного та безпечного доступу до банківських послуг через Інтернет та мобільні пристрої.

3) Впровадження штучного інтелекту та машинного навчання: використання цих технологій для оптимізації банківських процесів, виявлення шахрайських операцій та надання персоналізованих послуг.

4. Підвищення ефективності використання капіталу:

1) Оптимізація структури активів та пасивів: забезпечення оптимального співвідношення між активами та пасивами банку для максимізації прибутковості та зниження ризиків.

2) Управління ризиками: ефективне управління кредитним, ринковим та операційним ризиком.

3) Скорочення витрат: оптимізація операційних витрат банку підвищення його прибутковості.

4) Залучення інвесторів: залучення нових інвесторів для збільшення статутного капіталу банку та розширення його фінансових можливостей.

5. Підвищення рівня професійної підготовки персоналу:

1) Навчання та розвиток співробітників: забезпечення співробітників необхідними знаннями та навичками для надання якісних послуг клієнтам.

2) Підвищення мотивації персоналу: створення умов підвищення мотивації співробітників та його зацікавленості у результатах роботи банку.

6. Поліпшення корпоративного управління:

1) Прозорість та підзвітність: забезпечення прозорості та підзвітності у роботі банку для підвищення довіри клієнтів та інвесторів.

2) Ефективне управління ризиками: впровадження системи управління ризиками, що дозволяє виявляти, оцінювати та контролювати ризики.

3) Дотримання законодавства та нормативів: забезпечення дотримання банком усіх застосовних законів та нормативів.

ВИСНОВКИ

З проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

З вивчення теоретичних засад формування фінансових ресурсів банку підкреслимо наступне.

Фінансовими ресурсами банків є їх власні капітали та фонди, а також кошти, залучені банками в результаті проведення пасивних та активно-пасивних операцій та використовувані для активних операцій банку.

Важливість фінансових ресурсів для банку зводиться до того, що вони забезпечують банку можливість проводити активні операції, такі як видача кредитів, інвестування в цінні папери та інші активи, а також здійснення інших операцій, які дають прибуток. Від ефективного формування та використання фінансових ресурсів залежить стабільність та прибутковість банку.

За способом формування ресурси комерційного банку поділяються на власні та залучені кошти (зобов'язання). Власний капітал банку – це різниця між активами банку та його зобов'язаннями. Він є сукупністю коштів, що належать банку та його акціонерам. Власний капітал – це один із найважливіших показників фінансового здоров'я банку, що впливає на його здатність залучати кошти, фінансувати операції, покривати ризики та забезпечувати стабільність. Власні кошти (капітал) банку складаються з статутного капіталу (початковий капітал, внесений акціонерами задля забезпечення діяльності банку), резервних та інших фондів (кошти, що формуються за рахунок прибутку для покриття можливих збитків та забезпечення фінансової стійкості), нерозподіленого прибутку (частина прибутку, який не був розподілений серед акціонерів і залишається у розпорядженні банку) та додаткового капіталу (кошти, одержані від переоцінки активів або внаслідок емісії акцій).

Залучені кошти банку – це кошти, які банк залучає на вклади і депозити. Запозичені кошти – це кошти, які банк залучає шляхом випуску

облігацій або одержання міжбанківського кредиту. Залучені кошти є ключовим ресурсом для банків, оскільки вони дозволяють банкам надавати кредити, інвестувати в цінні папери, проводити інші активні операції, і, зрештою, приносити прибуток. Управління залученими ресурсами є важливим завданням для банків, оскільки ефективне залучення та використання цих коштів безпосередньо впливає на фінансову стабільність та прибутковість банку.

Процес формування банківських ресурсів – це послідовний кругообіг коштів із моменту виявлення потреби банку в них, а у фізичної чи юридичної особи – з моменту виникнення бажання надати ці кошти в користування банку на умовах і строках, що визначені обома сторонами цього процесу, до моменту надходження цих коштів на рахунки в банк та планування його подальших дій з їх використанням

Під механізмом формування банківських ресурсів слід розуміти засоби забезпечення фінансової діяльності банку з відповідних джерел фінансування, які являють собою сукупність процедур утворення власного капіталу банку та формування залучених фінансових ресурсів, що виражаються у методах та інструментах реалізації фінансових відносин із власниками, кредиторами та клієнтами банку.

Налагоджений механізм формування банківських ресурсів є важливим показником стану банківського фінансового менеджменту, оскільки допомогою даного механізму вирішується основне завдання – забезпечення банківської діяльності фінансовими ресурсами, необхідної якості, здатними трансформуватися у банківський капітал, що приносить необхідний прибуток.

З проведеного дослідження в аналізі формування фінансових ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» можна зробити наступні висновки.

1. АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним Банком з фокусом на роздрібний сегмент та вибірковою присутністю в корпоративному сегменті. Це найкрупніший банк України, заснований на державній власності. На АТ

КБ «ПриватБанк» на 31.12.2024 року припадало: 25% активів, 23% зобов'язань та 28% капіталу банківської системи України. До того ж банку належать 23% коштів клієнтів банківського сектору та 22% всіх відокремлених підрозділів банків. В 2024 році чистий прибуток банківської системи України складався на 44% з чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк».

2. За останні дев'ять років (період за який проводиться дослідження) АТ КБ «ПриватБанк» нарощував клієнтську базу, яка проявилась в зростанні активів та зобов'язань, та власний капітал. З кінця 2017 року до початку 2025 року активи АТ КБ «ПриватБанк» зросли в 3 рази, спостерігається зростання за всіма видами активів, особливо коштами банків, що зросли в 25 разів. Отже, гроші та еквіваленти зросли в 3,6 рази, інвестиції в цінні папери зросли в 2,8 разів, кредитний портфель зріс в 3 рази. Найбільшим активом АТ КБ «ПриватБанк» є цінні папери, які обліковуються як за справедливою, так і за амортизаційною вартістю. Якщо розглядати динаміку кредитного портфеля клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за останні шість років, то можна побачити, що кредитний портфель банку зріс в 2 рази, з нього кредити суб'єктам підприємництва – в 2,5 рази, кредити фізичним особам – в 1,7 рази.

3. Вже тривалий час обслуговування банками клієнтів – це не тільки їх кредитування чи розміщення депозитних коштів, а і ряд некредитних продуктів, обсяг яких щорічно зростає в процесі удосконалення діджиталізації банківських процесів. Значний приплив коштів і їх розміщення, а також розширення обсягу різноманітних послуг за які банк отримує непроцентний дохід, зменшення резервів під кредитні операції за рахунок підвищення якості кредитного портфеля сприяли зростанню позитивних фінансових результатів АТ КБ «ПриватБанк» за весь досліджуваний період.

4. З моменту зміни власника фінансові ресурси АТ КБ «Приватбанк» зросли в 3,5 рази. Динаміка росту мала стійку тенденцію за усіма складовими ресурсів. Так обсяг залучених ресурсів за досліджуваний період зріс в 3,2

рази, а власних – в 8,3 разів. Хоча в 2019 та 2021 роках темпи зростання власних ресурсів були нижчі за показники попередніх років. Щодо структури ресурсів, то що частка власних ресурсів зростає за досліджуваний період на 8 в.п. і складала наприкінці 2024 року 13,8%. Відповідно частка залучених ресурсів знизилась на 8 в.п. і станом на 01.01.2025 року складала 86,2%.

5. Фінансові ресурси АТ КБ «ПриватБанк» на початок 2025 року склали 22% від ресурсів банківської системи України (при цьому частка в капіталі складає 26%). Це ще раз підтверджує, АТ КБ «ПриватБанк» є найкрупнішим банком України. Аналізуючи стан власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за досліджуваний період, зауважимо, що щорічне отримання прибутку на протязі 2018 – 2024 років зменшило нерозподілений збиток банку, отриманий в 2016 – 2017 роках і збільшило власний капітал на 86,4 млрд. грн.

6. За підсумками 2024 року Банк має достатній рівень капіталу з урахуванням поточних вимог Національного Банку України. Регулятивний капітал Банку на кінець 2024 року становить 59,9 млрд грн, а норматив адекватності регулятивного капіталу 14,96% (при нормі >10%). Всі нормативні показники ліквідності Банку перевищують норми, встановлені НБУ. Так, на 31 грудня 2024 року коефіцієнт покриття ліквідністю складав 349,46% за всіма валютами (LCRBB) та 306,38% в іноземній валюті (LCRIB) при встановленому НБУ значенні нормативу не менше 100%

7. Аналізуючи формування залучених ресурсів АТ КБ «ПриватБанк», зауважимо, що вони складаються з коштів клієнтів на інших залучених ресурсів. Кошти клієнтів банку склали за досліджуваний період (с 2016 по 2024 рік) більше 90% загального обсягу залучених ресурсів. Кошти клієнтів банку складаються станом на початок 2025 року з коштів фізичних осіб на 70% і коштів корпоративного сектору на 30%.

8. Кошти корпоративних клієнтів банку станом на початок 2025 року складаються з коштів на вимогу та строкових. Кошти суб'єктів господарювання на вимогу станом на кінець 2024 року склали 157,6 млрд.

грн., що в 4 рази більше ніж станом на початок 2020 року. Частка строкових коштів знизилась за досліджуваний період на 12,6 в.п. і складала станом на 31.12.2024 року 8,5%, проти 21,1% станом на 31.12.2019 року, частка ж коштів на вимогу зросла на 12,6 в.п. і складала на кінець періоду дослідження 91,5%. Динаміка строкових коштів та коштів на вимогу АТ КБ «ПриватБанк» ідентична динаміки коштів в цілому по банківській системі за досліджуваний період. Строкові кошти юридичних осіб зросли з 2019 року на 38% і складали на 01.01.2025 року 14,7 млрд. грн.

9. За галузями економіки, більшу частку коштів на депозити АТ КБ «ПриватБанк» залучає зі сфери послуг -38,6 % станом на початок 2025 року, на другому місці – виробництво (25,2 % станом на початок 2025 року), на третьому – торгівля (23,1% станом на початок 2025 року) – рис. 2.11. За досліджуваний період (з 2019 року по 2024 рік) структура коштів корпоративних клієнтів за галузями економіки не змінилась.

10. АТ КБ «ПриватБанк» має не тільки найбільшу частку вкладників – фізичних осіб в банківській системі України, но й самий великий за розміром депозитний портфель домогосподарств. Так, обсяг коштів фізичних осіб, що розміщені в банку станом на початок 2024 року складає 37% депозитного портфелю домогосподарств банківської системи і 29% депозитного портфелю домогосподарств банківської системи в іноземній валюті.

11. Наприкінці 2019 року кошти фізичних осіб на рахунках АТ КБ «ПриватБанк» складались з 52,2% строкових вкладів та 47,8% на вимогу, а станом на початок 2025 року строкові кошти знизились на 33,8 в.п. і складали в структурі коштів 18,4%. Щодо динаміки коштів, то кошти на вимогу фізичних осіб зросли з 2019 року в 4 рази і складали на початок 2025 року 357,3 млрд. грн., а строкові знизились на 19% і складали 80,7 млрд. грн. проти 88,2 млрд. грн. на початок 2020 року.

На основі вивчення зарубіжного досвіду рекомендуємо шляхи удосконалення формування фінансових ресурсів банками України:

1. Оптимізація депозитної політики:

1) Розробка нових видів депозитів: пропозиція депозитів з різними термінами, процентними ставками та умовами, щоб залучити ширше коло клієнтів.

2) Гнучкі відсоткові ставки: встановлення процентних ставок, які реагують на зміни ринкової кон'юнктури та переваги клієнтів.

3) Бонусні програми для вкладників: надання додаткових переваг для вкладників, таких як бонуси, знижки на інші банківські послуги або участь у розіграшах.

4) Поліпшення умов обслуговування: забезпечення зручного та швидкого процесу відкриття та закриття депозитних рахунків, а також оперативне вирішення питань, пов'язаних із депозитами.

2. Розширення спектра послуг:

1) Впровадження нових продуктів та послуг: пропозиція клієнтам нових видів кредитів, інвестиційних продуктів, страхових послуг та інших фінансових продуктів, які відповідають потребам.

2) Розвиток дистанційного банківського обслуговування: надання клієнтам можливості керувати своїми фінансами через інтернет-банк, мобільний банк та інші цифрові канали.

3) Індивідуальний підхід до клієнтів: розробка персоналізованих фінансових рішень, що враховують потреби та переваги кожного клієнта.

3. Впровадження цифрових технологій:

1) Автоматизація банківських операцій: використання сучасних технологій для автоматизації рутинних операцій, таких як обробка платежів, видача кредитів та обслуговування клієнтів.

2) Розвиток онлайн-банкінгу та мобільного банкінгу: забезпечення зручного та безпечного доступу до банківських послуг через Інтернет та мобільні пристрої.

3) Впровадження штучного інтелекту та машинного навчання: використання цих технологій для оптимізації банківських процесів, виявлення шахрайських операцій та надання персоналізованих послуг.

4. Підвищення ефективності використання капіталу:

1) Оптимізація структури активів та пасивів: забезпечення оптимального співвідношення між активами та пасивами банку для максимізації прибутковості та зниження ризиків.

2) Управління ризиками: ефективне управління кредитним, ринковим та операційним ризиком.

3) Скорочення витрат: оптимізація операційних витрат банку підвищення його прибутковості.

4) Залучення інвесторів: залучення нових інвесторів для збільшення статутного капіталу банку та розширення його фінансових можливостей.

5. Підвищення рівня професійної підготовки персоналу:

1) Навчання та розвиток співробітників: забезпечення співробітників необхідними знаннями та навичками для надання якісних послуг клієнтам.

2) Підвищення мотивації персоналу: створення умов підвищення мотивації співробітників та його зацікавленості у результатах роботи банку.

6. Поліпшення корпоративного управління:

1) Прозорість та підзвітність: забезпечення прозорості та підзвітності у роботі банку для підвищення довіри клієнтів та інвесторів.

2) Ефективне управління ризиками: впровадження системи управління ризиками, що дозволяє виявляти, оцінювати та контролювати ризики.

3) Дотримання законодавства та нормативів: забезпечення дотримання банком усіх застосовних законів та нормативів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Земсков К., Лиса О. Управління фінансовими ресурсами банку з метою підвищення рентабельності його діяльності. *Економіка та суспільство*. 2024. №68. URL:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-74> (дата звернення 15.03.2025)
2. Андрейків Т. Я., Сенещ П.М., Сивуляк М.М. Суть та значення фінансових ресурсів банку в забезпеченні його стабільності. URL: http://journalslute.lviv.ua/journal/20_2017/14.pdf (дата звернення 15.03.2025)
3. Васюренко Л. Ф, Федосік І. М.. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз: монографія. Харків: ПП Яковлєва, 2016. 88 с.
4. Колодязна Т. В., Федорова Д.С. Формування банківських ресурсів шляхом покращення умов депозитних послуг. *Приазовський економічний вісник*. 2018. №6(11). С. 444-448.
5. Коваленко В. В. Достатність капіталу банків: сучасні виміри та подальші розвідки. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2022. № 1-2 (80-81). С. 77-94.
6. Ларіонова К. Л., Безвух С.В. Механізм формування власного капіталу банку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2017. № 6 (Т. 2). С. 152-159
7. Бойко Д. І., Коковіхіна О.О, Цебенко О.В. Фінансові ресурси банку: визначення та класифікація. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2016. №54. С. 374-377.
8. Повод Т. М. Особливості формування ресурсної бази банків: сутність та значення. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. С. 236-243
9. Єрохін С.А., Підбуртний В.В. Управління фінансовими ресурсами банку в сучасних умовах на прикладі АТ КБ «ПРИВАТБАНК». *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 1 (259),. С. 35 – 42

10. Домбровська Л. В., Потривасєва В.К. Сучасні тенденції в управління ресурсами комерційних банків України. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №21. С. 39–44.
11. Завальна С.О., Ларіонова К.Л. Економічна сутність банківських фінансових ресурсів, їх призначення та місце у діяльності банків. *Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених*. Хмельницький : ХНУ. 2020. С.14-16.
12. Онищенко Ю.І., Коробченко М.О. Проблеми формування ресурсної бази банків України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. №30 (Ч.2) С. 84-89
13. Колодяжна Т. В., Бакуменко Т.О. Економічна сутність та класифікація депозитних операцій комерційних банків. *Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського*. 2018. №22. С. 802 – 805
14. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р. № 2121-III. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 15.03.2025)
15. Мироненко М.Ю. Напрями забезпечення ефективного процесу формування ресурсної бази банків. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Випуск 25. С. 164 - 169
16. Шевцова О.І. Фінансові ресурси універсальних банків України: джерела та методи залучення. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка*. 2013. Том 21. Вип.7(2). С.52-60.
17. Криховецька З. М., Кохан І.В. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/> (дата звернення 15.03.2025)
18. Успенко В.І., Удовенко В.О. Тракткування, управління, роль та місце фінансових ресурсів банку. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 7. URL:

http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/7_2017_ukr/59.pdf (дата звернення 15.03.2025)

19. Основні показники діяльності банків України. URL: <https://bank.gov.ua/en/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 14.05.2025)
20. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк» URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 14.05.2025)
21. Тарасевич Н. В., Римаревський А. І. Міжнародні аспекти формування ресурсної позиції та потенціалу банківських установ. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2024. №5-6. С. 69 - 75
22. Кудряшова В. В., Лиса О. В. Окремі аспекти формування ресурсного потенціалу банківської системи України. *Бізнес-навігатор*. 2021. Вип. 6. С. 143-147.
23. Єрмоленко О. А., Коковіхіна О. О., Лисьонкова Н. М. Перспективи нарощення ресурсного потенціалу банку за рахунок активізації процесу залучення заощаджень населення. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 1. С. 183-188.
24. Халатур С. М., Грабчук О. М., Богачов Я. Д. Удосконалення теоретичних засад управління фінансовими ресурсами комерційного банку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 1. С. 48-53.
25. Чиж Н. М, Мостовенко Н. А., Коробчук Т. І. Оцінка джерел формування ресурсної бази банків в Україні. *Економічний форум*. 2019. № 3. С. 184-188.
26. Іноземцева Є. В., Волкова В. В. Концептуальні засади удосконалення формування ресурсного потенціалу банку. *Економіка і організація управління*. 2018. Вип. 4. С. 56-64.
27. Барилюк І. В. Механізм реалізації та розвитку ресурсного потенціалу банківських установ в Україні. *Науковий вісник Чернівецького національного університету: збірник наук. праць. Економіка*. 2018. Вип. 368–369. С. 184–189.

28. Бондарчук М. К., Ющик Ю. В. Стратегічні напрями управління активами і пасивами банку. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: Економічні науки. 2022. № 7. С. 198-203.
29. Черкасова М. В. Теоретичні засади стратегії та стратегічного управління у банківській сфері. Вісник соціально-економічних досліджень. 2021. № 3-4. С. 132-141.
30. Яшкіна Н. В. Аналіз секторів бізнесу підприємства (модель bscg). Приазовський економічний вісник. 2018. № 11. С. 42-45
31. Коваленко В. В. Достатність капіталу банків: сучасні виміри та подальші розвідки. Вісник соціально-економічних досліджень. 2022. № 1-2 (80- 81). С. 77-94.
32. Лисенок О. В. Удосконалення сутності та класифікації власного капіталу банку. Формування ринкових відносин в Україні. 2020. Вип. 1 (224). С. 24–30.
33. Радова Н. В. Достатність капіталу у забезпеченні фінансової стабільності діяльності банків України . Науковий вісник. 2021. №11-12. С. 56
34. Глущенко Я., Корогодова О., Моїсеєнко Т., Сосновська О., Черненко Н. Фактори консолідації капіталу в банківському секторі в умовах індустрії 4.0 та COVID-19. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 3. С. 4–14.
35. Гладких Д.М. Ключові проблеми капіталізації банківської системи України та напрями її зростання. *Бізнес – Інформ*. 2021. №5. С. 327–333.
36. Чернишова Л.І., Мунтян К.П. Управління розвитком депозитних ресурсів банку для зміцнення його кредитного потенціалу. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 12. С. 20–25
37. Гладких Д.М. Проблеми залучення довгострокових депозитів фізичних осіб в Україні та напрями їх вирішення. *Бізнес- Інформ*. 2021. № 9. С. 202–207.

38. Зверук Л.А., Курінська В.І. Управління ресурсною базою банків: методичні засади та механізм реалізації . *Бізнес-інформ*. 2016. №10. С. 271-276.
39. Кочетигова Т.В., Пяничук Д.О. Економічна сутність та необхідність формування фінансових ресурсів комерційного банку. *Гроші, фінанси і кредит*.. 2017. №16 С.726-729.
40. Павленко О.П., Журбенко С.І. Управління залученими ресурсами комерційного банку: сутність, методи та джерела фінансування. *«Молодий вчений»*. 2016. № 11 (38). С. 643-647.
41. Ларіонова К. Л., Капінос Г. І., Балактіонова Д. О. Проблеми формування фінансових ресурсів банківської системи України в умовах фінансової нестабільності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 6. С. 7 – 16
42. Святенко С. В., Потапчук А. В. Оцінка ефективності управління активами і пасивами АТ "КБ "Приватбанк". *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 1. С. 229-237..
43. Щавелева Ю. С., Дронова Т. С. Аналіз конкурентних переваг Приватбанку. *Молодий вчений*. 2021. № 4(2). С. 341-344.
44. Блашук-Дев'яткіна Н. З., Ігнатишина В.М., Скидан У.І Сучасні тенденції формування ресурсів комерційних банків України. *«Young Scientist»*. 2020. №3 (79). С.209-213.
45. Васильченко З. М., Демчишина Е.В. Особливості капіталізації комерційних банків України в сучасних умовах. *Науково-практичний збірник*. 2017. №5. С. 8-11.
46. Васюренко Л. Ф, І. М. Федосік. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз: монографія. Харків: ПП Яковлєва, 2016. 88 с
47. Дрогоруб І. В. Взаємозв'язок дефініцій «фінансові ресурси банку», «ресурси банку», «ресурсна база банку». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка»*. 2017. №25. С. 104-108.

48. Колодяжна Т. В., Федорова Д.С. Формування банківських ресурсів шляхом покращення умов депозитних послуг. *Приазовський економічний вісник*. 2018. №6(11). – С. 444-448.
49. Коваль О. А., Прищенко І.Р. Управління власним капіталом банку. *Ефективна економіка*. 2020.: URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8367> (дата звернення: 14.05.2025)
50. Криклій О. А., Лор А. К. Достатність капіталу банку: фактори впливу та зовнішній механізм забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. № 12.: URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8398> (дата звернення: 14.05.2025)
51. Середа Т., Ларіонова К. Управління фінансовими ресурсами банку. *Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін»*, 26 жовтня 2023 р. 2023. С. 54-57.
52. Гринчишин Я. М., Лука П. В. Власний капітал банку: функції і необхідність регулювання. Сучасні наукові погляди на механізми розвитку міжнародних відносин та ринкової економіки. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-325-8-25> (дата звернення: 06.05.2025).
53. Депозитна політика банку / О. В. Глущенко та ін. *Agrosvit*. 2023. № 24. С. 42–48.
54. Погорільська В. В. Основні показники ефективності управління капіталом банку. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку в контексті євроінтеграції України*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-323-4-35> (дата звернення: 06.05.2025).
55. Мироненко М. Ю. Напрями забезпечення ефективного процесу формування ресурсної бази банків. *Причорноморські економічні студії*. 2018. №25. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/25_2018/36.pdf (дата звернення: 01.04.2025)
56. Мудра Р. Р. Ефективність функціонування банків України на ринку банківських продуктів і послуг. *Економіка і суспільство*. 2018. № 17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-85> (дата звернення: 01.04.2025)

57. Владика Ю., Приступко А. Інноваційні технології в банкінгу як спосіб підвищення ефективності використання ресурсів банківської установи. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-39> (дата звернення: 07.05.2025).
58. Чавуненко С. А. Цифрова трансформація філіалів банку. Економіка країни і регіонів в умовах воєнного стану та аспекти повоєнного відновлення. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-297-8-24> (дата звернення: 10.05.2025).
59. Бондарчук М. К., Ющик Ю. В. Стратегічні напрями управління активами і пасивами банку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки*. 2022. № 7. С. 198-203.
60. Вожжов А. П. Формування ресурсів комерційних банків. *Фінанси України*. 2017. № 1. С. 116-129